Súd:	Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka:	15Co/127/2025
Identifikačné číslo súdneho spisu:	6623203002
Dátum vydania rozhodnutia:	15. 04. 2026
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	JUDr. Jaroslav Mikulaj
ECLI:	ECLI:SK:KSBB:2026:6623203002.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, v senáte zloženom z predsedu JUDr. Jaroslava Mikulaja a sudcov JUDr. Jaroslava Galla a JUDr. Klaudie Koskovej, v právnej veci žalobcu: A. B., nar. XX. XX. XXXX, bytom C. D. XXXX/X, E., zastúpený: Mgr. Ivan Bugri, advokát so sídlom Námestie SNP 23, Zvolen, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, Bratislava, o náhradu nemajetkovej ujmy v sume 5 191,96 EUR, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Lučenec zo dňa 24. septembra 2025, č. k.: 16C/52/2023 – 356, takto

r o z h o d o l :

I. Rozsudok okresného súdu p o t v r d z u j e.

II. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % do troch dní od právoplatnosti uznesenia, ktorým súd prvej inštancie rozhodne o ich výške.

o d ô v o d n e n i e :

Konanie v prvej inštancii
1. Napadnutým rozsudkom okresný súd rozhodol tak, že:
„I. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 5.191,96 Eur v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
II. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % v lehote 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia súdu o výške trov konania.“
2. V danej rozhodovanej veci okresný súd rozhodol svojím prvým rozsudkom zo dňa 20. decembra 2023, č. k. 16C/52/2023-198 tak, že žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 5.191,96 EUR v lehote troch dní od právoplatnosti rozhodnutia a zároveň druhým výrokom žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % v lehote troch dní od právoplatnosti rozhodnutia súdu vo výške trov konania.
3. Predmetom konania je nárok žalobcu, príslušníka Hasičského a záchranného zboru, na zaplatenie 5 191,96 EUR titulom náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala vzniknúť v dôsledku porušenia práva Európskej únie, konkrétne z dôvodu nesprávnej transpozície Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času do vnútroštátneho právneho poriadku, najmä do zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore.
4. Žalobca založil svoj nárok na tvrdení, že jeho služobný čas bol rozvrhovaný tak, že popri výkone štátnej služby vykonával aj služobnú pohotovosť na pracovisku, ktorá sa podľa vnútroštátneho práva nezapočítavala do služobného času, hoci podľa práva Únie a judikatúry Súdneho dvora Európskej únie mala byť považovaná za pracovný čas. Z toho vyvodzoval, že jeho priemerný týždenný pracovný čas prekračoval limit 48 hodín ustanovený v čl. 6 písm. b) smernice, čo zasiahlo do jeho práva na ochranu zdravia, do práva na súkromný a rodinný život a do práva na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky.

5. Žalovaný v konaní namietal najmä že smernica sa na príslušníkov HaZZ nevzťahuje v plnom rozsahu, keďže ich činnosť mala podľa neho patriť medzi osobitné činnosti služieb civilnej ochrany, že žalovaný nie je pasívne vecne legitimovaný, že žalobca nepreukázal vznik škody, resp. nemajetkovej ujmy, že služobná pohotovosť nepredstavuje bez ďalšieho pracovný čas v rozsahu, ako tvrdil žalobca, že žalobca bol za pohotovosť odmeňovaný a počas nej mohol odpočívať, že žalobca mal využiť dostupné prostriedky ochrany a domáhať sa nápravy vo vzťahu k svojmu zamestnávateľovi, že žalobcom uplatnený nárok mal v skutočnosti povahu mzdového nároku, nie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, že výška požadovanej náhrady bola neprimeraná a že časť nároku bola premlčaná.
6. Okresný súd vychádzal z toho, že žalobca v žalovanom období odpracoval nad rámec priemeru 48 hodín týždenne za všetky relevantné referenčné obdobia spolu 13 dní. Dospel k záveru, že štát zodpovedá za škodu spôsobenú porušením práva Európskej únie, ak ponechal v platnosti vnútroštátnu právnu úpravu nezlučiteľnú s právom Únie.
7. Hoci okresný súd priznal žalobcovi nárok, neprevzal jeho právnu konštrukciu v celom rozsahu. Na rozdiel od dovtedajšej rozhodovacej praxe v obdobných veciach posúdil vec nie primárne cez analógiu ustanovení § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, ale cez zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti štátu za škodu pri výkone verejnej moci, ktorý aplikoval len primerane. Okresný súd sa výslovne nestotožnil ani so žalobcom navrhovaným spôsobom určenia výšky nemajetkovej ujmy podľa odmeny za služobnú pohotovosť. Vyslovil názor, že nie všetok čas strávený v pracovnej pohotovosti predstavoval porušenie práv podľa čl. 6 písm. b) smernice, a preto neprijal žalobcovo „vodítko“ na výpočet ujmy.
8. Namiesto toho rozdelil ujmu na dve časti, a to náhradu za čas strávený v práci nad rámec smernice a náhradu za „stratu nádeje na zmenu legislatívy“.
9. Prvú časť súd vyjadril porovnaním s náhradou za nezákonnú väzbu. Uviedol, že priemerné odškodnenie za jeden deň nezákonnej väzby predstavuje 31,50 EUR, pričom vzhľadom na nižšiu intenzitu zásahu oproti väzbe považoval za primerané priznať žalobcovi 15 EUR za každý deň, ktorý strávil v práci nad rámec smernice. Keďže takých dní určil 13, priznal z tohto titulu 195 EUR.
10. Druhú časť ujmy okresný súd konštruoval samostatne. Vyšiel z toho, že štát dlhodobo ponechával v platnosti právnu úpravu odporujúcu smernici a judikatúre SD EÚ, hoci o tomto nesúlade vedel alebo mal vedieť. Podľa okresného súdu to u žalobcu vyvolalo aj osobitnú nemajetkovú ujmu spočívajúcu v strate nádeje, že právna úprava bude zmenená a že jeho práva budú do budúcna rešpektované. Túto ujmu ocenil sumou 500 EUR mesačne a po zohľadnení vlastných úvah o premlčaní dospel k sume 19 500 EUR, avšak keďže žalobca uplatnil len 5 191,96 EUR, priznal mu iba túto nižšiu sumu.
11. Proti prvému rozsudku sa odvolal žalovaný z viacerých dôvodov. V prvom rade namietal, že na to, aby bolo možné uzavrieť, že smernica bola do zákona prebratá nesprávne, musel by žalobca preukázať konkrétne ustanovenia zákona, ktoré sú so smernicou v rozpore. Namietal aj nedostatok právomoci všeobecného súdu skúmať súlad zákona so smernicou, respektíve posudzovať otázku nesprávnej transpozície.
12. Ďalej opätovne tvrdil, že žalovaný nie je pasívne vecne legitimovaný, pretože treba rozlišovať medzi transpozíciou smernice a jej aplikáciou v individuálnom služobnom vzťahu.
13. Žalovaný znovu spochybňoval aj vecnú pôsobnosť smernice na príslušníkov HaZZ, pričom zdôrazňoval špecifickosť ich postavenia a odlišnosť od „mestského hasiča“ vo veci Günter Fuß.
14. Vo vzťahu k samotnému nároku uviedol, že žalobca nepreukázal vznik škody ani ujmy, keďže počas služobnej pohotovosti mohol odpočívať a bol za ňu odmeňovaný. Ďalej tvrdil, že žalobca sa v skutočnosti domáhal akéhosi doplatku mzdy, a nie náhrady nemajetkovej ujmy.
15. Zásadnou odvolacou námietkou bolo aj to, že okresný súd pri určení výšky ujmy postupoval svojvoľne, keď nevychádzal zo žalobcových tvrdení, ale vytvoril vlastnú metodiku výpočtu, čím podľa žalovaného porušil zásadu rovnosti strán a prejednaciu zásadu. Za obzvlášť neprijateľné žalovaný považoval porovnanie s odškodnením za nezákonnú väzbu, aplikáciu zákona č. 514/2003 Z. z., a najmä vytvorenie samostatnej položky náhrady za „stratu nádeje na zmenu legislatívy“, ktorú žalobca nikdy netvrdil ani neuplatnil.
16. Žalobca navrhol rozsudok potvrdiť. Tvrdil, že všeobecný súd je oprávnený a povinný skúmať súlad vnútroštátnej právnej úpravy so smernicou, a to aj v individuálnom spore o náhradu škody spôsobenej porušením práva EÚ. Odmietol námietku nedostatku pasívnej legitimácie žalovaného aj tvrdenie, že smernica sa na príslušníkov HaZZ nevzťahuje.
17. Súhlasil aj s tým, že súd nie je viazaný jeho právnou kvalifikáciou ani spôsobom, akým on sám vysvetlil výšku nároku, a poukazoval na zásadu iura novit curia. Zároveň zastával názor, že náhrada nemajetkovej ujmy má v tomto type vecí plniť nielen satisfakčnú, ale aj preventívno-sankčnú funkciu.
18. Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, uznesením zo dňa 18. 11. 2025, č. k. 15 Co/23/2024-253 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Z

hľadiska procesného rámca preskúmania odvolací súd vychádzal z § 389 ods. 1 písm. b) a c) CSP, teda z dôvodov spočívajúcich v porušení práva na spravodlivý proces a v nesprávnom právnom posúdení veci. Zdôraznil význam riadneho a presvedčivého odôvodnenia súdneho rozhodnutia ako súčasti práva na spravodlivý proces.
19. Vo väčšine námietok žalovaného odvolací súd nesúhlasil so žalovaným. Odvolací súd výslovne uviedol, že s podstatnou väčšinou námietok žalovaného sa nestotožňuje. To bolo pre ďalšie konanie mimoriadne dôležité.
20. K otázke právomoci všeobecného súdu odvolací súd odmietol námietku, že všeobecný súd nie je oprávnený skúmať, či bola smernica správne transponovaná. Konštatoval, že v spore o náhradu škody spôsobenej porušením práva Únie je všeobecný súd nielen oprávnený, ale aj povinný posúdiť, či vnútroštátny predpis dosiahol cieľ sledovaný smernicou.
21. K námietke žalovaného vo vzťahu k pasívnej vecnej legitimácii štátu odvolací súd uviedol, že v takomto spore je pasívne legitimovaným subjektom Slovenská republika, pretože smernica je adresovaná členskému štátu a ten zodpovedá za jej riadnu transpozíciu. Za štát koná Ministerstvo vnútra SR ako ústredný orgán štátnej správy pre HaZZ.
22. K pôsobnosti smernice na príslušníkov HaZZ odvolací súd jednoznačne odmietol obranu žalovaného, podľa ktorej sa smernica na hasičov nevzťahuje. Opieral sa pritom o judikatúru SD EÚ, vrátane vecí C-429/09 Günter Fuß, C-397/01 až C-403/01, C-437/05, C-52/04, C-214/20, C-580/19 a C-344/19. Výslovne zdôraznil, že služobná pohotovosť vykonávaná pracovníkom pri fyzickej prítomnosti na pracovisku je pracovným časom bez ohľadu na to, akú konkrétnu činnosť pracovník počas nej reálne vykonáva.
23. K námietke ohľadom existencie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy odvolací súd považoval za správny záver, že žalobcovi v zásade vznikol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, pretože zásah do jeho práv bol preukázaný. Výslovne uviedol, že žalobca preukazoval zásah do práva na ochranu zdravia a do práva na súkromný a rodinný život, spočívajúci v tom, že v dôsledku nesprávnej transpozície smernice pracoval viac, ako povoľovalo právo Únie.
24. K zrušeniu rozsudku neviedli hlavné obranné námietky žalovaného, ale spôsob právneho a skutkového uchopenia veci okresným súdom. Predovšetkým išlo o nesprávnu aplikáciu zákona č. 514/2003 Z. z. Odvolací súd jednoznačne vyslovil, že okresný súd vec nesprávne právne posúdil, keď ju subsumoval pod zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti štátu za škodu pri výkone verejnej moci. Uviedol, že tento zákon na takýto právny vzťah dopadať nemôže, pretože sa nevzťahuje na postup zákonodarcu pri výkone jeho normotvornej pôsobnosti. Zároveň poukázal na vnútornú rozpornosť postupu okresného súdu, ktorý zákon aplikoval, ale súčasne nevyžadoval splnenie jeho kogentných podmienok, najmä predbežné prerokovanie nároku.
25. Zdôraznil, že správny právny základ mal byť § 11 a nasl. OZ. Odvolací súd výslovne ustálil, že žalobca si správne uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy s poukazom na § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, pretože práve tieto ustanovenia upravujú vzťahy obsahom a účelom najbližšie náhrade škody spôsobenej porušením práva Únie.
26. Konštatoval, že okresný súd nesmel dotvárať skutkový základ. Za zásadne nesprávne považoval odvolací súd to, že okresný súd nahradil skutkové tvrdenia žalobcu vlastnými úvahami, keď prepočítaval ujmu podľa „13 dní navyše“, odvodzoval náhradu porovnaním s nezákonnou väzbou a konštruoval nárok za „stratu nádeje na zmenu legislatívy“, ktorý žalobca netvrdil ani neuplatnil. Odvolací súd zdôraznil, že súd prvej inštancie nemôže skutkový stav sám dotvárať a nahrádzať žalobcom tvrdené dôvody vlastnými. Tým sa podľa odvolacieho súdu rozsudok stal zmätočným a právne neudržateľným.
27. Taktiež porovnanie s nezákonnou väzbou bolo nesprávne. Odvolací súd považoval za nesprávne, že okresný súd odškodnenie za porušenie pracovného času podľa smernice porovnával s náhradou za nezákonnú väzbu. Takýto postup označil za neakceptovateľný.
28. Taktiež „Strata nádeje na zmenu legislatívy“ nebola žalobným dôvodom. Odvolací súd osobitne vytkol, že okresný súd priznal náhradu aj za ujmu označenú ako strata nádeje na zmenu legislatívy, hoci žalobca takýto skutkový dôvod neuplatnil. V tomto smere okresný súd prekročil rámec skutkového základu sporu.
29. Odvolací súd výslovne uložil okresnému súdu, aby v ďalšom konaní posudzoval vec podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, nie podľa zákona č. 514/2003 Z. z., vychádzal z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie, skutkový stav posudzoval len v medziach žalobcom tvrdených skutočností, skutkový základ si sám nedotváral, dokazovanie smeroval k zisteniu ujmy na právach žalobcu.
30. Odvolací súd zároveň vyslovil viacero právnych záverov, ktoré sú pre ďalšie konanie záväzné, a to že všeobecný súd má právomoc posudzovať správnosť transpozície smernice, žalovaný štát je pasívne legitimovaný, smernica sa na žalobcu ako príslušníka HaZZ vzťahuje, služobná pohotovosť pri fyzickej

prítomnosti na pracovisku sa započítava do pracovného času, žalobcovi v zásade vznikol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, nemajetková ujma má najbližšie k zásahu do osobnostných práv podľa § 11 a § 13 OZ, žalobca nežaluje mzdový nárok, ale náhradu nemajetkovej ujmy a k zásahu do jeho práv dochádzalo kontinuálne, pričom premlčanie sa má posudzovať v logike nároku na nemajetkovú ujmu, nie ako pri mzdovom nároku.
31. Toto zrušujúce uznesenie vytvorilo pre ďalšie rozhodovanie veľmi pevný právny rámec. Jeho podstata spočívala v tom, že odvolací súd potvrdil základ nároku, teda že ide o spor o náhradu nemajetkovej ujmy z porušenia práva Únie, odmietol kľúčové obranné línie žalovaného týkajúce sa právomoci súdu, pasívnej legitimácie a nevzťahovania sa smernice na hasičov, no zároveň zrušil konkrétne rozhodnutie okresného súdu, pretože ten vec uchopil právne aj metodicky nesprávne, vytvoril vlastný skutkový konštrukt a priznal nárok z dôvodov, ktoré žalobca vôbec netvrdil. Inak povedané, odvolací súd nepoprel, že žalobca môže mať nárok; poprel však spôsob, akým okresný súd k jeho priznaniu dospel.
32. Následne súd prvej inštancie vo veci rozhodol druhým rozsudkom zo dňa 24. septembra 2025, ktorý je predmetom nového prieskumu.
33. Samotné rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo vybudované na veľmi rozsiahlej reprodukcii žaloby, vyjadrenia žalovaného, replík žalobcu a následne na vlastnom skutkovom a právnom vyhodnotení veci, ktoré súd sústredil najmä do záverečnej časti odôvodnenia. Z obsahového hľadiska pritom jadro rozhodnutia nespočívalo iba v opise procesných stanovísk strán, ale predovšetkým v tom, že okresný súd po zrušení svojho skoršieho prerušenia konania odvolacím súdom sám posúdil, či vnútroštátna právna úprava služobného času a služobnej pohotovosti príslušníkov Hasičského a záchranného zboru zabezpečuje rešpektovanie práv žalobcu vyplývajúcich z práva Európskej únie, a ak dospel k záveru, že tieto práva rešpektované neboli, či žalobcovi v dôsledku takého porušenia vznikol nárok na primeranú peňažnú satisfakciu.
34. Súd prvej inštancie vychádzal z toho, že žalobca bol príslušníkom Hasičského a záchranného zboru, ktorý vykonával štátnu službu v stálej štátnej službe, pričom jeho služobný čas bol rozvrhnutý nerovnomerne. Vychádzal zo skutkového tvrdenia, ktoré považoval za preukázané, že žalobca vykonával službu v 24-hodinových zmenách, ktoré sa skladali z dvoch častí, a to z výkonu štátnej služby a naň bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste výkonu štátnej služby. V skutkovom základe rozhodnutia bolo ustálené, že do konca roka 2021 boli zmeny organizované v režime 17 hodín výkonu služby a 7 hodín určenej služobnej pohotovosti a od 1. januára 2022 v režime 16 hodín výkonu služby a 8 hodín určenej služobnej pohotovosti. Podstatou žalobcovho nároku pritom bolo tvrdenie, že hoci počas celej doby určenej služobnej pohotovosti musel byť fyzicky prítomný na pracovisku, nesmel sa z neho vzdialiť a musel byť pripravený nastúpiť na zásah v extrémne krátkom časovom limite, tento čas mu žalovaný ani jeho služobný úrad nezapočítavali do služobného času, ale odmeňovali ho iba ako služobnú pohotovosť podľa § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore.
35. Rozhodnutie súdu prvej inštancie pomerne presne prevzalo aj žalobcom uvádzané kvantitatívne údaje o rozsahu určenej služobnej pohotovosti. Zo skutkových zistení okresného súdu vyplývalo, že za obdobie od júla 2020 do decembra 2020 predstavoval fond pracovného času žalobcu 1 056 hodín a rozsah určenej služobnej pohotovosti 300,85 hodín, takže spolu žalobca v tomto období strávil na pracovisku 1 356,85 hodín, čo pri priemernom počte 26,29 pracovných týždňov predstavovalo priemerný týždenný pracovný čas 51,61 hodiny. Za obdobie od januára 2021 do decembra 2021 okresný súd ustálil fond pracovného času 1 994,10 hodín a rozsah určenej služobnej pohotovosti 558,76 hodín, teda spolu 2 552,86 hodín, čo pri 52,14 pracovných týždňoch predstavovalo priemerný týždenný pracovný čas 48,96 hodiny. Za obdobie od januára 2022 do decembra 2022 súd zistil fond pracovného času 2 039,50 hodín a určenú služobnú pohotovosť 647,74 hodín, teda spolu 2 687,24 hodín, čo pri 52,14 pracovných týždňoch predstavovalo priemerný týždenný pracovný čas 51,54 hodiny. Napokon za obdobie od januára 2023 do mája 2023 súd zistil fond pracovného času 842 hodín a rozsah určenej služobnej pohotovosti 247,72 hodín, teda spolu 1 089,72 hodín, čo pri 21,57 pracovných týždňoch predstavovalo priemerný týždenný pracovný čas 50,52 hodiny. Z týchto čiastkových údajov súd prevzal aj celkový záver, že v žalovanom období od 1. júla 2020 do 31. mája 2023 žalobca vykonal spolu 1 755,07 hodín určenej služobnej pohotovosti, ktoré mu neboli započítané do služobného času.
36. Súd týmto skutkovým údajom neprikladal význam iba na úrovni holého opisu odpracovaného času, ale priamo z nich vyvodil záver o tom, že pri zohľadnení času, ktorý žalobca strávil v určenej služobnej pohotovosti na pracovisku, dochádzalo k prekračovaniu maximálnej hranice priemerného týždenného pracovného času 48 hodín. Súd pritom považoval za podstatné, že zákon č. 315/2001 Z. z. síce v § 85 ods. 2 ustanovoval, že služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne, avšak v spojení s § 86 a §

92 umožňoval rozvrhnutie služby tak, že bezprostredne po výkone štátnej služby nasledovala určená služobná pohotovosť v mieste výkonu štátnej služby, ktorá nebola do služobného času zahrnutá. Práve v tejto zákonnej konštrukcii súd identifikoval jadro sporu.
37. Z procesného hľadiska bolo pre ďalší postup rozhodujúce, že súd prvej inštancie sa považoval za viazaný právnym názorom krajského súdu vysloveným v zrušujúcom uznesení, podľa ktorého mal sám posúdiť základ a výšku nároku bez potreby predloženia prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru Európskej únie. Okresný súd preto v záverečnej časti odôvodnenia sám riešil otázku právomoci, pasívnej legitimácie žalovaného, miestnej príslušnosti, pôsobnosti Smernice 2003/88/ES na činnosť žalobcu ako hasiča, otázku správnosti transpozície smernice do vnútroštátneho práva, existencie ujmy a príčinnej súvislosti, ako aj primeranosti uplatnenej náhrady a včasnosti uplatneného nároku.
38. Pri riešení otázky právomoci okresný súd uviedol, že v právnom poriadku Slovenskej republiky nejestvuje iný orgán, ktorý by mal právomoc rozhodnúť o nároku na náhradu škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva Európskej únie nesprávnou transpozíciou smernice, a preto ide o spor patriaci do právomoci všeobecných súdov v civilnom sporovom konaní. Následne sa podrobne vysporiadal s námietkou žalovaného, že Slovenská republika nie je pasívne vecne legitimovaným subjektom. V tomto smere súd odkázal na judikatúrne východiská práva Európskej únie a vychádzal zo zásady, podľa ktorej zodpovednosť členského štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom porušením práva Únie vzniká bez ohľadu na to, ktorý orgán členského štátu sa porušenia dopustil. Uviedol, že v prípadoch absentujúcej alebo nesprávnej transpozície smernice, ak ide o ustanovenia dostatočne jasné, presné a bezpodmienečné, poškodený jednotlivec môže uplatniť nárok na náhradu škody priamo proti štátu. Súd výslovne pripomenul, že článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES má podľa judikatúry Súdneho dvora priamy účinok, pričom v tejto súvislosti citoval rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-429/09 Günter Fuß. Na tomto základe uzavrel, že pasívne legitimovaným subjektom je Slovenská republika a že v jej mene koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy pre Hasičský a záchranný zbor a súčasne ako rezort, do ktorého pôsobnosti patrila aj relevantná legislatívna úprava.
39. Rovnako podrobne sa okresný súd vysporiadal s námietkou miestnej nepríslušnosti. Žalovaný namietal, že keďže namietaná nesprávna transpozícia smernice spadala do kompetencie Ministerstva vnútra SR so sídlom v Bratislave, miestne príslušným mal byť súd v obvode sídla tohto orgánu. Súd prvej inštancie túto námietku odmietol s poukazom na § 19 písm. b) CSP. Zdôraznil, že popri všeobecnom súde žalovaného je miestne príslušný aj súd, v ktorého obvode nastala skutočnosť, ktorá zakladá právo na náhradu škody. Keďže zásah do práv žalobcu sa mal prejavovať pri výkone jeho štátnej služby v Lučenci, teda v obvode Okresného súdu Lučenec, tento súd považoval námietku miestnej nepríslušnosti za nedôvodnú.
40. Jednou z hlavných obranných línií žalovaného bola námietka, že Smernica 2003/88/ES sa na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje, resp. sa na nich nevzťahuje v rozsahu tvrdenom žalobcom, keďže výkon ich služby mal podľa žalovaného spadať pod výnimku pre osobitné činnosti služieb civilnej ochrany podľa článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS. Okresný súd túto obranu neakceptoval. Vyšiel z toho, že Smernica 2003/88/ES sa podľa svojho článku 1 ods. 3 vzťahuje na všetky odvetvia činnosti verejné aj súkromné, pokiaľ nejde o výnimky stanovené právom Únie. V nadväznosti na to súd poukázal na reštriktívny výklad výnimiek podľa článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS a zdôraznil, že z pôsobnosti smernice nie sú vylúčené celé služby civilnej ochrany ako také, ale len určité osobitné činnosti týchto služieb v situáciách, keď by uplatneniu smernice nevyhnutne odporovali ich vlastné charakteristiky. Súd uviedol, že žalobca vykonával službu v štandardnom režime fungovania hasičského zboru, pri ktorom bolo možné čas výkonu služby aj pohotovosti vopred plánovať, a nejde teda o situáciu, ktorá by vylučovala použitie smernice. Na tomto základe uzavrel, že služobná činnosť žalobcu patrila do pôsobnosti Smernice 2003/88/ES.
41. K tejto otázke súd svoju argumentáciu vystaval aj na judikatúre Súdneho dvora Európskej únie, aj keď v záverečnom hodnotení necitoval každé rozhodnutie osobitne tak podrobne ako žalobca. Z odôvodnenia však jasne vyplýva, že vychádzal z právneho názoru, podľa ktorého sa právna úprava maximálneho pracovného času podľa smernice vzťahuje aj na hasičov a že výnimky musia byť vykladané úzko. V tomto zmysle bolo kľúčové, že sa súd prihlásil k právnemu záveru vyplývajúcemu z rozsudku C-429/09 Günter Fuß, z ktorého vyplýva nielen priamy účinok článku 6 písm. b) smernice, ale aj to, že činnosť hasičov je činnosťou, pri ktorej sa nemožno od tejto 48-hodinovej hranice odchýliť tak, ako sa o to snaží vnútroštátna úprava. Z celkového obsahu rozhodnutia je zároveň zrejmé, že súd prevzal aj východisko ustálenej unijnej judikatúry vo veciach SIMAP, Jaeger a Dellas, teda že pracovným časom je aj taká pohotovosť, počas ktorej je pracovník fyzicky prítomný na pracovisku a k dispozícii zamestnávateľovi, bez ohľadu na to, či v každom okamihu vykonáva aktívnu prácu.

42. Osobitne významná bola tá časť odôvodnenia, v ktorej okresný súd posudzoval, či slovenská právna úprava reálne transponovala článok 2 a článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES. V tejto časti súd neprijal argumentáciu žalovaného, podľa ktorej ZoHaZZ a kolektívne zmluvy dostatočne upravovali služobný čas a limity výkonu služby. Naopak, uviedol, že zo znenia citovaných ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z. nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola súčasťou služobného času. Výslovne konštatoval, že pokiaľ počas trvania služobnej pohotovosti nedochádza k výjazdu, tento čas sa do služobného času nezapočítava, a že práve v tom spočíva rozpor vnútroštátnej úpravy s právom Európskej únie. Súd vyzdvihol, že samotný § 86 ZoHaZZ rozlišuje medzi dĺžkou vykonávania štátnej služby a na ňu nadväzujúcou určenou služobnou pohotovosťou a že aj systém odmeňovania v § 103 a § 122 ZoHaZZ tieto dva režimy oddeľuje, keď za čas služobnej pohotovosti patrí osobitná peňažná náhrada, nie služobný príjem za výkon štátnej služby. Rovnako poukázal na § 122 ods. 3 ZoHaZZ, podľa ktorého až vtedy, ak počas pohotovosti dôjde k reálnemu výkonu štátnej služby, ide o štátnu službu nadčas. Z týchto ustanovení okresný súd vyvodil, že vnútroštátny zákon vyčleňuje neaktívnu časť služobnej pohotovosti mimo služobného času, zatiaľ čo podľa smernice a výkladu Súdneho dvora musí byť takýto čas započítaný do pracovného času.
43. Na tomto závere následne okresný súd založil aj posúdenie, že išlo o dostatočne závažné porušenie práva Únie. Výslovne uviedol, že článok 2 a článok 6 písm. b) smernice predstavujú pravidlá sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorých má mať prospech každý pracovník, keďže ide o minimálne požiadavky určené na zaistenie ochrany zdravia a bezpečnosti. Zároveň poukázal na to, že 48-hodinová hranica priemerného týždenného pracovného času zahŕňa aj nadčasy a že v prípade činnosti hasičov nejde o takú oblasť, v ktorej by bolo možné od tejto požiadavky upustiť. V tomto smere uzavrel, že vnútroštátna právna úprava umožňovala rozvrhnúť služobný čas žalobcu tak, že dochádzalo k prekračovaniu maximálnej hranice určenej v článku 6 písm. b) smernice, čím boli práva žalobcu porušované dostatočne závažne.
44. Zásadný význam mala aj tá časť rozhodnutia, v ktorej sa okresný súd vysporiadaval s otázkou, či žalobcovi vôbec vznikla ujma, a ak áno, akého druhu. Na rozdiel od žalovaného, ktorý tvrdil, že žalobca počas pohotovosti mohol odpočívať, nebol neustále aktívny a za tento čas dostával peňažnú náhradu, okresný súd sa priklonil k stanovisku žalobcu. V prvom rade konštatoval, že v dôsledku nerešpektovania článku 2 ods. 1 a článku 6 písm. b) smernice žalobca prišiel o značný rozsah voľného času, ktorý by inak mohol venovať odpočinku, regenerácii a rozvíjaniu osobných, rodinných a priateľských vzťahov. Zároveň uviedol, že vzhľadom na charakter výkonu služby hasiča je otázka primeraného odpočinku a ochrany zdravia ešte významnejšia než pri menej náročných profesiách. Zo skutkového hľadiska súd v tomto smere explicitne vychádzal aj z výpovede žalobcu na pojednávaní. Prevzal z nej najmä to, že žalobca bol otcom troch detí vo veku 13, 7 a 3 roky, že po službe sa prvý deň nevedel rodine plnohodnotne venovať, pretože musel oddychovať, že časť rodinných povinností musela suplovať svokra, že žalobca musel obmedziť svoje športové aktivity a koníčky, že povinné kurzy a školenia často absolvoval mimo vlastných služieb, že mal zhoršený spánok a že problém s rozsahom služby a náhradným voľnom sa prejavoval aj v ťažkostiach s čerpaním riadnej dovolenky. Súd z týchto zistení vyvodil záver, že žalobcovi vznikla nemajetková ujma, ktorú bolo možné v podmienkach vnútroštátneho práva analogicky posudzovať podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka ako zásah do práva na ochranu osobnosti.
45. Práve pri právnej kvalifikácii ujmy súd výslovne uviedol, že slovenský právny poriadok neobsahuje osobitnú úpravu odškodnenia jednotlivca za porušenie práva Únie nesprávnou transpozíciou smernice, a preto bolo potrebné použiť analógiu podľa § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Stotožnil sa s názorom žalobcu, že najbližším vnútroštátnym inštitútom sú ustanovenia § 11 až § 13 OZ o ochrane osobnosti. Za neoprávnene zasiahnuté práva označil najmä právo na ochranu zdravia, právo na ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci, právo na najvyššiu prípustnú dĺžku pracovného času, právo na primeraný odpočinok po práci a právo na vedenie súkromného a rodinného života. Následne konštatoval, že vzhľadom na povahu zásahu nie sú reálne vhodné formy ochrany spočívajúce v upustení od zásahov alebo v odstránení ich následkov a že ani morálna satisfakcia by nebola dostatočná. Práve preto považoval peňažnú náhradu za primeranú a jedinú efektívnu formu odškodnenia.
46. V tejto súvislosti sa okresný súd vyrovnal aj s námietkou žalovaného, že žalobca nepreukázal konkrétny zásah do dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti. Uviedol, že § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka nemožno vykladať reštriktívne tak, že peňažná náhrada je viazaná výlučne na prípady zníženia dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti. Vzhľadom na použitie analógie týchto ustanovení na nárok založený priamo v práve Únie považoval za postačujúce, že došlo k závažnému zásahu do osobnostnej sféry žalobcu, najmä v podobe straty času odpočinku a zásahu do jeho zdravia, súkromného a rodinného života.

47. Pokiaľ išlo o samotný výpočet náhrady, súd prvej inštancie sa podrobne zaoberal aj námietkou žalovaného, že žalobca si v skutočnosti uplatňuje mzdový nárok maskovaný ako nemajetkovú ujmu. Túto obranu súd neakceptoval. Výslovne uviedol, že peňažná satisfakcia za zásah do osobnosti sa neurčuje matematicky presne, ale závisí od úvahy súdu, a preto aj výpočet predložený žalobcom bolo potrebné hodnotiť iba ako pomôcku na určenie primeranej výšky náhrady, nie ako uplatnenie služobno-právneho nároku na doplatenie mzdy. Za významné považoval to, že žalobca svoj nárok neodvodzoval priamo z jednotlivých ustanovení ZoHaZZ ako mzdový alebo služobno-právny nárok, ale použil režim odmeňovania nariadenej pohotovosti len analogicky na určenie primeranej relutárnej satisfakcie. Súd v tomto ohľade uviedol, že o mzdový nárok by išlo iba vtedy, ak by žalobca tvrdil, že mu priamo zo zákona alebo zo smernice patrí určitý služobný príjem, a takýto nárok by uplatňoval voči svojmu zamestnávateľovi. Keďže tomu tak nebolo, považoval okresný súd uplatnený nárok za nárok na náhradu nemajetkovej ujmy.
48. Pri určení výšky priznanej náhrady okresný súd vychádzal zo žalobcom predloženého spôsobu výpočtu. Považoval ho za primeraný charakteru zásahu aj z hľadiska porovnateľného kritéria ceny práce. Prijal žalobcovo východisko, podľa ktorého sa má odškodnenie odvíjať od rozdielu medzi odmenou poskytovanou za určenú služobnú pohotovosť podľa § 122 ods. 1 ZoHaZZ a odmenou poskytovanou za nariadenú služobnú pohotovosť podľa § 122 ods. 2 písm. a) ZoHaZZ. Konkrétne teda vychádzal z toho, že pri pohotovosti v bežný služobný deň ide o rozdiel 35 % príslušnej časti služobného platu a pri pohotovosti v deň služobného pokoja o rozdiel 20 %. Na tomto základe prijal žalobcovo vyčíslenie, podľa ktorého za celé žalované obdobie pri celkovom rozsahu 1 755,07 hodín určenej služobnej pohotovosti vychádza náhrada vo výške 5 191,96 EUR. Súd výslovne uviedol, že žalovaný nerozporoval doklady predložené žalobcom, ani samotný počet hodín služobnej pohotovosti, a preto z nich vychádzal ako z nesporných skutkových údajov.
49. V rámci úvah o primeranosti výšky náhrady sa súd vysporiadal aj s námietkou žalovaného, že v iných obdobných veciach boli priznávane nižšie sumy. Uviedol, že si je vedomý rozdielnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, keď niektoré súdy priznávali náhradu v závislosti od počtu všetkých hodín pohotovosti, iné iba podľa počtu hodín prevyšujúcich 48-hodinový limit a niektoré vychádzali skôr z voľnej úvahy. Napriek tomu okresný súd uzavrel, že v prejednávanej veci považuje žalobcom zvolený spôsob výpočtu za najbližší charakteru a rozsahu zásahu a za primeraný aj z pohľadu toho, že suma zodpovedá hodnote práce, ktorú žalobca reálne vykonal, hoci mu nebola započítaná do služobného času. Zdôraznil, že nejde o sumu neprimerane vysokú vzhľadom na dĺžku a intenzitu zásahu a že takúto ujmu by ako závažnú pociťoval každý, kto by sa nachádzal v postavení žalobcu.
50. Osobitnú pozornosť venoval súd námietke premlčania. V tejto časti odôvodnenia vyslovil, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právom majetkovej povahy a podlieha trojročnej premlčacej dobe podľa § 101 OZ. Vychádzal pritom z toho, že ujma na právach žalobcu vznikala priebežne, každý kalendárny mesiac, tým, že nebol dodržaný limit pracovného času podľa článku 6 písm. b) smernice a že táto ujma nebola žalovaným kompenzovaná v služobnom plate žalobcu ku dňu jeho splatnosti. Keďže žalobca si nárok uplatnil od splatnosti služobného platu za júl 2020, ktorá nastala 10. augusta 2020, a žaloba bola súdu doručená 8. augusta 2023, okresný súd uzavrel, že nárok premlčaný nebol.
51. Výsledkom celého právneho posúdenia bolo, že súd prvej inštancie považoval za preukázané všetky tri podmienky zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcovi porušením práva Únie. Za prvé, cieľom porušenej právnej normy bolo priznať jednotlivcovi právo a porušenie bolo dostatočne závažné. Za druhé, žalobcovi vznikla nemajetková ujma. Za tretie, medzi touto ujmou a nesprávnou transpozíciou smernice existovala priama príčinná súvislosť. Na tomto základe žalobe v celom rozsahu vyhovel a žalobcovi priznal sumu 5 191,96 EUR.
52. Z hľadiska konštrukcie vlastného hodnotenia okresného súdu je významné, že sa neobmedzil iba na abstraktné konštatovanie nesúladu vnútroštátnej právnej úpravy s právom Európskej únie, ale tento nesúlad priamo spojil s konkrétnou organizáciou služby žalobcu, s konkrétnym počtom hodín nezapočítanej služobnej pohotovosti a s konkrétnymi dopadmi na jeho osobný a rodinný život. Jeho rozhodnutie tak stálo na prepojení troch rovín: na rovine normatívnej, v ktorej vyložil vzťah ZoHaZZ k smernici 2003/88/ES a k unijnej judikatúre; na rovine skutkovej, v ktorej ustálil konkrétny rozsah nezapočítanej služobnej pohotovosti a priemerný týždenný pracovný čas; a napokon na rovine satisfakčnej, v ktorej odôvodnil, prečo takto zistený stav zakladá nárok na peňažnú náhradu vo výške požadovanej žalobcom.
53. V tejto súvislosti treba osobitne zdôrazniť, že okresný súd vychádzal z presvedčenia, že rozhodujúce nie je iba formálne nastavenie služobného režimu vo vnútroštátnom zákone, ale materiálna realita výkonu služby. Túto realitu podľa jeho názoru charakterizovalo to, že žalobca bol počas celej určenej služobnej pohotovosti viazaný povinnosťou zotrvať na pracovisku a byť okamžite k dispozícii, čím bol

aj tento čas z pohľadu práva Únie pracovným časom. Práve tým, že tento čas vnútroštátna úprava nevnímala ako súčasť služobného času, vznikal rozpor s článkom 2 a článkom 6 písm. b) smernice. Súd týmto výkladom v podstate prijal materiálne chápanie pracovného času, založené na prítomnosti na pracovisku a disponibilite pre zamestnávateľa, a odmietol formálne oddelenie „aktívnej“ a „neaktívnej“ časti služobného režimu.
54. Záverom teda odvolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie považoval za podstatné a preukázané tieto závery: žalobca ako príslušník HaZZ vykonával službu v režime, v ktorom mu významný rozsah času stráveného na pracovisku nebol započítavaný do služobného času; pri zohľadnení tohto času jeho priemerný týždenný pracovný čas presahoval 48 hodín; smernica 2003/88/ES sa na jeho činnosť vzťahovala; slovenská právna úprava nebola s touto smernicou v rozhodnom rozsahu v súlade; štát za takto vzniknutý stav zodpovedal; žalobcovi vznikla nemajetková ujma spočívajúca najmä v strate času odpočinku a v zásahu do zdravia, súkromného a rodinného života; a primeranou formou satisfakcie bola peňažná náhrada vo výške 5 191,96 EUR. Na týchto úvahách založil výrok, ktorým žalobe v celom rozsahu vyhovel a priznal žalobcovi aj plnú náhradu trov konania.
Odvolanie
55. Žalovaný podal proti prvému a druhému výroku rozsudku Okresného súdu Lučenec č. k. 16C/52/2023-356 zo dňa 24. 09. 2025 v zákonnej lehote odvolanie, ktoré odôvodnil odvolacími dôvodmi podľa § 365 ods. 1 písm. b), d), f) a h) CSP. Tvrdil teda, že súd prvej inštancie nesprávnym procesným postupom znemožnil žalovanému uskutočňovať jeho procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, že konanie bolo postihnuté inou vadou, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, že súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a že rozhodnutie vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci.
56. V úvodnej časti odvolania žalovaný namietal predovšetkým nedostatok riadneho, úplného a preskúmateľného odôvodnenia napadnutého rozsudku. V tejto súvislosti poukázal na § 220 ods. 2 a 3 CSP a argumentoval, že súd mal jasne, presvedčivo a vyčerpávajúco vysvetliť, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považoval za preukázané, ktoré dôkazy vykonal, ako ich vyhodnotil a ako vec právne posúdil. Tvrdil, že napadnuté rozhodnutie týmto požiadavkám nezodpovedalo. Zároveň poukázal na judikatúru Najvyššieho súdu SR, Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej je nedostatok riadneho odôvodnenia alebo arbitrárny odklon od ustálenej rozhodovacej praxe porušením práva na spravodlivý proces a princípu právnej istoty. V tomto smere odkázal najmä na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo 171/2005, nálezy Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 119/03, III. ÚS 192/2006 a I. ÚS 335/2006, ako aj na judikát R 111/1998.
57. V časti označenej ako „K uplatnenému nároku žalobcu“ žalovaný rekapituloval predmet sporu a zdôraznil, že žalobca si žalobou uplatnil nárok označený ako nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 5.191,96 EUR z dôvodu údajného porušenia práva Európskej únie, konkrétne z dôvodu nesprávneho alebo nedostatočného prebratia Smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky prostredníctvom zákona č. 315/2001 Z. z. Žalovaný následne pripomenul procesný priebeh veci, vrátane skoršieho rozsudku okresného súdu z 20. 12. 2023, jeho zrušenia krajským súdom uznesením sp. zn. 15Co/23/2024 zo dňa 21. 08. 2024, neskoršieho prerušenia konania uznesením okresného súdu a jeho zrušenia uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 11Co/18/2025 zo dňa 24. 04. 2025. Uviedol, že okresný súd napadnutým rozsudkom zo dňa 24. 09. 2025 opätovne priznal žalobcovi sumu 5.191,96 EUR a náhradu trov konania, pričom vychádzal zo záveru, že v žalovanom období došlo k prekračovaniu maximálneho 48-hodinového priemerného pracovného týždňa a v príčinnej súvislosti s tým aj k porušovaniu práv žalobcu.
58. Žalovaný namietal, že sa s týmito závermi nestotožnil, považoval ich za právne nesprávne, nedostatočne odôvodnené a vychádzajúce z nesprávneho právneho posúdenia, ako aj z nesprávnych skutkových zistení. Zdôraznil, že zotrval na celej svojej doterajšej skutkovej a právnej argumentácii uplatnenej počas konania pred súdom prvej inštancie a na všetky svoje predchádzajúce písomné aj ústne vyjadrenia v celom rozsahu odkázal.
59. Samostatnú odvolaciu námietku žalovaný formuloval vo vzťahu k otázke pracovného času. Výslovne nesúhlasil s bodom 216 napadnutého rozsudku, v ktorom súd uviedol, že pri výpočte maximálneho týždenného pracovného času sa nezohľadňuje doba PN a doba dovolenky, a priklonil sa k názoru žalobcu s poukazom na článok 16 smernice. Žalovaný tvrdil, že pri skúmaní toho, čo je pracovným časom a čo časom odpočinku, sa súdy musia zaoberať nielen služobnou pohotovosťou, ale aj ďalšími druhmi neprítomnosti alebo voľna, ako sú riadna ročná dovolenka, dodatková dovolenka, dovolenka vo sviatok, náhradné voľno za prácu vo sviatok, náhradné voľno za prácu nadčas, služobné voľno, voľno z kolektívnej zmluvy, návšteva lekára, sprevádzanie rodinného príslušníka, práceneschopnosť,

karanténna PN, ošetrovanie člena rodiny a rekondičné pobyty. Tvrdil, že Súdny dvor Európskej únie vo svojej judikatúre ustálil, že „pracovný čas“ a „čas odpočinku“ sú pojmy práva Únie, ktoré sa navzájom vylučujú. V tejto súvislosti citoval rozsudok C-303/98 SIMAP, najmä bod 47, podľa ktorého treba pracovný čas chápať ako protiklad času odpočinku, a tiež rozsudok C-437/05 Vorel, v ktorom Súdny dvor opätovne zdôraznil vzájomnú vylučiteľnosť oboch pojmov a ich autonómny unijný charakter. Z týchto rozhodnutí žalovaný vyvodzoval, že ak určitý čas nespĺňa kritériá pracovného času, musí byť považovaný za čas odpočinku. Zároveň namietal, že sa nemožno dovolávať § 97 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., pretože toto ustanovenie má podľa neho iba pracovnoprávny význam v tom smere, že zabezpečuje náhradu mzdy za určité časy voľna, avšak nerozširuje pojem pracovného času. Argumentoval aj tým, že § 97 ZoHaZZ nepredstavuje transpozičné ustanovenie k smernici 2003/88/ES.
60. Ďalší okruh odvolacích námietok smeroval proti záveru súdu prvej inštancie o splnení podmienok zodpovednosti štátu za škodu a o vzniku nemajetkovej ujmy. Žalovaný pripomenul, že podľa judikatúry Súdneho dvora, najmä rozsudku Brasserie du Pecheur, musia byť kumulatívne splnené tri podmienky: cieľom porušenej normy Únie musí byť priznanie práv jednotlivcom, porušenie musí byť dostatočne závažné a medzi porušením a škodou musí existovať príčinná súvislosť. Žalovaný namietal, že súd prvej inštancie tieto podmienky nesprávne vyhodnotil, osobitne pokiaľ ide o existenciu a preukázanie nemajetkovej ujmy.
61. V tejto súvislosti žalovaný zdôraznil, že žalobcu zaťažovalo dôkazné bremeno preukázať, že mu v dôsledku nesprávnej transpozície smernice a následného prekračovania pracovného času vznikla taká nemajetková ujma, na ktorej kompenzáciu nepostačuje iba konštatovanie porušenia práva. Na podporu tohto tvrdenia odkázal na viaceré rozhodnutia všeobecných súdov a ústavného súdu, najmä na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/29/2021 zo dňa 31. 01. 2023, podľa ktorého je určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych skutkových okolností konkrétneho prípadu a nemožno z neho vytvárať všeobecné pravidlo. Ďalej poukázal na rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6Co/14/2013, podľa ktorého musí žalobca uniesť bremeno tvrdenia aj dôkazné bremeno o vzniku nemajetkovej ujmy a o tom, že samotné konštatovanie porušenia práva nie je postačujúcou satisfakciou. Odkázal aj na rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 7Co/443/2016, uznesenia Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 285/2018 a IV. ÚS 271/2018, ako aj na nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 424/2012, v ktorom ústavný súd rozlišoval prípady ujmy, ktoré neopodstatňujú žiadnu satisfakciu, prípady odôvodňujúce iba nemateriálnu satisfakciu a prípady odôvodňujúce aj satisfakciu peňažnú.
62. Žalovaný namietal, že súd prvej inštancie nepristupoval k otázke nemajetkovej ujmy dostatočne konkrétne a individualizovane. Tvrdil, že súd iba všeobecne uviedol, že žalobcovi vznikla ujma a že jej výška bola predmetom voľnej úvahy, avšak neuviedol konkrétne skutočnosti, z ktorých by výšku priznanej sumy vyvodil. V tejto súvislosti poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/19/2020, podľa ktorého síce výška nemajetkovej ujmy podlieha voľnej úvahe súdu, táto však nesmie byť svojvoľná a musí byť založená na zistených skutkových okolnostiach umožňujúcich preskúmateľné kvalitatívne posúdenie. Žalovaný zdôrazňoval, že súd prvej inštancie podľa neho neodôvodnil, z akých konkrétnych negatívnych dopadov na súkromný, rodinný alebo zdravotný život žalobcu pri určovaní sumy 5.191,96 EUR vychádzal.
63. Ďalej žalovaný argumentoval ustanovením § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka a tvrdil, že náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch možno priznať len ako sekundárnu formu kompenzácie, ak by iná forma zadosťučinenia nepostačovala, a zároveň len vtedy, ak bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti. Tvrdil, že žalobca ani jeho právny zástupca v konaní nepreukázali zásah do súkromného alebo rodinného života, zníženie dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti ani nepriaznivý zdravotný stav v takej intenzite, ktorá by odôvodňovala priznanie požadovanej sumy. Zdôraznil, že rozhodujúce nemajú byť iba subjektívne pocity žalobcu, ale objektívne hľadisko, teda to, či by rovnakú ujmu vnímala rovnakým spôsobom aj iná osoba v obdobnom postavení. V tejto súvislosti citoval rozsudok Krajského súdu v Trnave sp. zn. 26Co/94/2020-515 zo dňa 30. 06. 2021, podľa ktorého žalobca musí konkrétnymi skutkovými okolnosťami preukázať, že zásah skutočne vyvolal reakciu v jeho súkromnom, rodinnom alebo profesionálnom živote.
64. Žalovaný osobitne namietal, že žalobca v skutočnosti prezentoval len svoje subjektívne pocity o nedostatku voľného času a o pracovnej vyťaženosti, bez toho, aby uviedol a preukázal konkrétne okolnosti svedčiace o zásahu do jeho osobnostných práv v požadovanej intenzite. Tvrdil, že z obsahu žaloby skôr vyplýva nespokojnosť žalobcu s jeho finančným ohodnotením počas služobnej pohotovosti než existencia takej ujmy, ktorá by odôvodňovala peňažnú náhradu za zásah do osobnosti. V tomto zmysle poukazoval aj na to, že žalobca žiadal výlučne peňažné plnenie od štátu a že výpoveď žalobcu nemohla byť sama osebe rozhodujúcim podkladom pre záver o vzniku a výške ujmy.

65. Za významnú právnu aj skutkovú námietku žalovaný považoval aj okolnosť, že žalobca dobrovoľne vstúpil do Hasičského a záchranného zboru a pred nástupom sa mohol oboznámiť s povahou výkonu služby, vrátane nerovnomerne rozvrhnutého pracovného času. Tvrdil, že ak žalobca nastúpil do takéhoto služobného pomeru, musel si byť vedomý jeho podmienok a mal priestor zvážiť, či sú pre neho a jeho rodinu akceptovateľné. Z toho žalovaný vyvodzoval, že prípadný nedostatok času vyplývajúci zo spôsobu výkonu služby nemožno automaticky klásť na ťarchu žalovaného ako škodu spôsobenú nesprávnou transpozíciou smernice. Zároveň formuloval všeobecnejšie tvrdenie, že každý jednotlivec, ktorý sa dobrovoľne zamestná, sa vzdáva časti svojho voľného času výmenou za mzdu alebo plat, pričom žalobca bol podľa žalovaného pred nástupom riadne oboznámený s podmienkami výkonu služby.
66. V závere odvolania žalovaný napadol aj závislý výrok o trovách konania. Uviedol, že ak odvolací súd dospeje k záveru, že žaloba nebola dôvodná a zmení výrok vo veci samej, je potrebné zmeniť aj výrok o trovách, keďže tento je priamo viazaný na úspech alebo neúspech strán v spore.
67. Z procesného hľadiska žalovaný navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok v prvom a druhom výroku zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu zamietne a žalovanému prizná nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.
Vyjadrenie k odvolaniu
68. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu uviedol, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie považoval v celom rozsahu za zákonný, vecne správny a spravodlivý. Tvrdil, že súd prvej inštancie sa riadne vysporiadal so všetkými právne a skutkovo významnými otázkami, zistil skutkový stav v potrebnom rozsahu a vec správne právne posúdil. Zároveň zdôraznil, že súd prvej inštancie pri novom rozhodnutí rešpektoval záväzný právny názor odvolacieho súdu vyslovený v zrušujúcom uznesení. Odvolanie žalovaného označil za nedôvodné a neopodstatnené, pričom uviedol, že žalovaný v ňom v prevažnej miere iba opakoval tie isté tvrdenia a námietky, ktoré už prednášal v priebehu konania pred súdom prvej inštancie a na ktoré žalobca už predtým podrobne reagoval vo svojich skorších písomných podaniach.
69. Žalobca k námietke o nepreskúmateľnosti rozsudku a porušení práva na spravodlivý proces uviedol, že námietku žalovaného o nepreskúmateľnosti, arbitrárnosti a nedostatočnom odôvodnení rozsudku považuje za čisto všeobecnú, nekonkrétnu a plne nedôvodnú. Uviedol, že žalovaný síce tvrdil porušenie jeho práva na spravodlivý proces podľa článku 46 Ústavy SR a článku 6 ods. 1 Dohovoru, avšak vôbec nekonkretizoval, v čom mala nepreskúmateľnosť rozhodnutia spočívať.
70. V tejto súvislosti žalobca poukázal na judikatúru, podľa ktorej za procesnú vadu podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP nemožno považovať to, že súd neodôvodnil rozhodnutie podľa predstáv odvolateľa, pričom odkázal na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/84/2017 zo dňa 25.10.2017, súd nie je povinný reagovať na každý jednotlivý argument strany ani zachádzať do všetkých detailov sporu, pričom odkázal na nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 241/07 zo dňa 18.09.2008, ani judikatúra ESĽP nevyžaduje odpoveď na každý jednotlivý argument procesnej strany.
71. Žalobca uviedol, že rozsudok súdu prvej inštancie obsahoval dostatočné skutkové aj právne dôvody, z ktorých bolo zrejmé čoho sa žalobca domáhal, aké bolo stanovisko žalovaného, aké skutkové zistenia súd považoval za preukázané, z akých dôkazov vychádzal, ako tieto dôkazy vyhodnotil, akými právnymi úvahami dospel k svojim záverom.
72. Podľa žalobcu bolo zrejmé, že žalovaný rozsudku rozumel, keďže proti nemu formuloval konkrétne odvolacie námietky. Tvrdil preto, že odvolacie tvrdenia žalovaného v skutočnosti nesmerovali proti preskúmateľnosti rozhodnutia, ale iba proti tomu, že sa súd nestotožnil s jeho právnym názorom. Zdôraznil, že právo na spravodlivý proces nezahŕňa právo strany, aby súd prevzal jej právne názory, interpretáciu práva alebo predstavu o výsledku konania. V tejto súvislosti poukázal aj na uznesenia Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04 a II. ÚS 251/03, podľa ktorých súčasťou práva na spravodlivý proces nie je právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia dôkazov súdom alebo domáhať sa ním navrhovaného spôsobu ich hodnotenia. Záverom k tejto časti žalobca uviedol, že napadnutý rozsudok bol riadne a preskúmateľne odôvodnený v súlade s § 220 ods. 2 CSP a že odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP ani § 365 ods. 1 písm. d) CSP neboli dané.
73. Vo vzťahu k odvolacím tvrdeniam žalovaného o nesprávnych skutkových zisteniach žalobca uviedol, že žalovaný síce všeobecne tvrdil, že je potrebné rozlišovať medzi pracovným časom a časom odpočinku, avšak vôbec nekonkretizoval, ktoré konkrétne skutkové zistenia súdu spochybňuje, v čom sú podľa neho nesprávne, akým spôsobom sa to malo prejaviť vo výsledku konania.
74. Žalobca zdôraznil, že jeho rozhodujúce skutkové tvrdenia o počte odpracovaných hodín, počte odpracovaných a do pracovného času nezapočítaných hodín služobnej pohotovosti, priemernom týždennom služobnom čase v žalovanom období, žalovaný nikdy kvalifikovane a procesne účinne nepoprel. Podľa žalobcu sa preto tieto skutkové tvrdenia stali nespornými v zmysle § 151 ods. 1 a 2 CSP. V tomto smere sa žalobca výslovne stotožnil so záverom súdu prvej inštancie uvedeným v odseku

215 rozsudku. Uviedol, že ak chce strana účinne poprieť skutkové tvrdenia protistrany, musí to urobiť kvalifikovane, teda nielen všeobecným popretím, ale musí uviesť vlastné konkrétne skutkové tvrdenia a predložiť dôkazy, ktoré tieto tvrdenia podporujú. Žalovaný podľa žalobcu nepredložil žiadne vlastné tabuľky, nepredložil vlastné prepočty, neuviedol ani alternatívne skutkové tvrdenia, nijako nespochybnil listinné dôkazy, ktoré žalobca predložil a ktoré žalovaný sám vyhotovil.
75. Žalobca ďalej poukázal na to, že žalovaný v tomto spore v písomných vyjadreniach z 21.09.2023 a 02.11.2023 tvrdil, že sa majú aplikovať 4-mesačné referenčné obdobia, zatiaľ čo v iných obdobných sporoch sa žalovaný zvykol dovolávať 6-mesačných referenčných období s poukazom na § 86 ods. 1 ZoHaZZ. Podľa žalobcu už samotná táto nejednotnosť potvrdzovala, že referenčné obdobia neboli do vnútroštátnej právnej úpravy riadne transponované a že sám žalovaný sa nevie konzistentne vyjadriť ani k tomu, aká dĺžka referenčného obdobia má byť použitá. Žalobca zároveň upozornil, že žalovaný sa už v samotnom odvolaní na referenčné obdobia ani neodvolával.
76. Žalobca následne reagoval na odvolacie tvrdenia žalovaného, podľa ktorých žalobca neuniesol dôkazné bremeno vo vzťahu k preukázaniu ujmy. Žalovaný tvrdil, že nebol preukázaný zásah do súkromného a rodinného života ani taká intenzita zásahu, ktorá by odôvodňovala priznanie náhrady v peniazoch.
77. Žalobca uviedol, že tieto tvrdenia sú v rozpore s obsahom spisu a vykonaným dokazovaním. Poukázal najmä na svoje skutkové tvrdenia v žalobe, doplnenie skutkových tvrdení v podaní zo dňa 20.11.2023, dôkaz vykonaný jeho výsluchom na pojednávaní.
78. Zdôraznil, že dôkaz výsluchom strany podľa § 195 CSP je zákonom predpokladaným a dôkazne rovnocenným dôkazným prostriedkom. Poukázal aj na princíp voľného hodnotenia dôkazov a na článok 15 ods. 2 základných princípov CSP, podľa ktorého žiaden dôkaz nemá zákonom predpísanú dôkaznú silu. Tvrdil, že nemožno ignorovať skutkové zistenia vyplývajúce z jeho výsluchu iba preto, že žalovaný spochybňuje ich význam.
79. Žalobca uviedol, že je logické, že práve poškodená osoba najlepšie vie vypovedať o tom, ako sa protiprávny stav prejavil v jej súkromnom a rodinnom živote. Bol presvedčený, že svojím výsluchom dostatočne preukázal ako sa dlhodobé prekračovanie pracovného času prejavovalo na jeho osobnom živote, ako zasahovalo do jeho rodinného života, ako vplývalo na jeho manželku a tri maloleté deti, ako ovplyvňovalo jeho možnosť venovať sa rodine, voľnočasovým aktivitám a odpočinku.
80. Žalobca ďalej uviedol, že dôkaz výsluchom strany v skutočnosti navrhol nad rámec nevyhnutného dôkazného bremena, pretože podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ už samotná strata času odpočinku zakladá ujmu postačujúcu na priznanie náhrady škody.
81. Žalobca k právnej povahe uplatneného nároku zdôraznil, že žalovaný nesprávne pristupoval k veci tak, akoby išlo o „štandardný“ spor o ochranu osobnosti podľa § 11 a § 13 OZ, ako sú napríklad prípady difamačných výrokov alebo nárokov pozostalých po obetiach dopravných nehôd. Podľa žalobcu bol základ jeho nároku odlišný, keďže išlo o nárok na náhradu škody z porušenia práva Európskej únie, pričom ustanovenia § 11 až 13 OZ boli použité iba analogicky ako najbližší vnútroštátny prostriedok ochrany pri určovaní formy a výšky satisfakcie.
82. Žalobca uviedol, že podmienky vzniku zodpovednosti štátu za škodu nevychádzajú z vnútroštátnej úpravy ochrany osobnosti, ale z judikatúry Súdneho dvora EÚ. V tejto súvislosti opätovne poukázal na rozsudok Súdneho dvora C-243/09 Günter Fuß zo dňa 14.10.2010, podľa ktorého už samotná strata času odpočinku spôsobená prekročením maximálneho týždenného pracovného času predstavuje ujmu. Ďalej poukázal aj na rozsudok Súdneho dvora C-367/23 EA proti Artemis security SAS zo dňa 20.06.2024, z ktorého citoval, že Súdny dvor znovu potvrdil, že prekročenie maximálneho týždenného pracovného času pracovníkovi samo osebe odníma čas odpočinku, čím ohrozuje jeho bezpečnosť a zdravie.
83. Na tomto základe žalobca zdôraznil, že už samotná strata času odpočinku bola právne relevantnou ujmou, nebolo potrebné, aby navyše preukazoval ďalší osobitný následok na osobnostných právach podľa vnútroštátneho práva, aj keby neboli preukázané ďalšie zásahy do súkromného života, samotná ujma spočívajúca v strate času odpočinku by postačovala na priznanie náhrady škody. Zároveň však tvrdil, že v jeho prípade boli vykonaným dokazovaním preukázané aj ďalšie následky nad rámec samotnej straty času odpočinku, a to konkrétne zásahy do jeho súkromného a rodinného života.
84. V reakcii na námietky žalovaného o nedostatočnej závažnosti ujmy výslovne nesúhlasil s tvrdeniami žalovaného, že ujma, ktorá mu vznikla, nebola dostatočne závažná alebo že nebola objektívne preukázaná. Uviedol, že ak by bol ktokoľvek iný dlhodobo nútený tráviť v práci podstatne viac času než povoľuje právo Únie, pričom by tým prichádzal o čas pre svojich najbližších, o čas na oddych a na regeneráciu, túto ujmu by ako závažnú vnímal každý priemerný človek. Zdôraznil, že nejde o ujmu

abstraktnú alebo ľudsky neuchopiteľnú, ale o zásah do jednej zo základných hodnôt každodenného života – do voľného času, času pre rodinu, odpočinku a osobného života.
85. Podľa žalobcu žalovaný v každom takomto spore paušálne popieral akúkoľvek ujmu a bagatelizoval dôsledky protiprávneho stavu. Žalobca preto položil otázku, aká ujma by podľa žalovaného už bola „hodná“ odškodnenia, keď žalovaný nikdy nepripustil ani len z časti, že by hasiči trpeli relevantnou ujmou. Tvrdil, že dlhodobé suplovanie personálne poddimenzovaného stavu HaZZ neprimeranou pracovnou zaťaženosťou zásahových hasičov nevyhnutne negatívne zasahovalo do ich zdravia, súkromného a rodinného života.
86. K námietke žalovaného proti výške priznanej náhrady žalobca obhajoval aj spôsob, akým bola určená výška uplatneného nároku, a stotožnil sa s úvahami súdu prvej inštancie v odsekoch 216 až 219 rozsudku. Uviedol, že sa snažil stanoviť výšku náhrady tak, aby bola opretá o právnu úpravu, zohľadňovala okolnosti, za ktorých ujma vznikla, bola primeraná, nebola symbolická, ale zároveň nebola neprimerane vysoká.
87. Vysvetlil, že výšku nároku odvodil od počtu hodín určenej služobnej pohotovosti, ktoré odpracoval a ktoré neboli započítané do pracovného času, pričom za východisko použil porovnanie s odmeňovaním podľa ZoHaZZ. Podľa žalobcu išlo iba o orientačné a pomocné kritérium, nie o uplatnenie mzdového nároku. Zdôraznil, že takýto postup zohľadňoval skutočnosť, že k ujme dochádzalo pri výkone práce v HaZZ, a preto bolo legitímne porovnávať mieru satisfakcie s cenou práce v obdobných situáciách.
88. Žalobca zopakoval, že samotné odvíjanie žalovanej sumy od súčtu hodín určenej služobnej pohotovosti zohľadňuje základnú skutočnosť, že práve nezapočítavanie služobnej pohotovosti do pracovného času spôsobovalo porušenie článku 2 bodu 1 smernice, porušenie článku 6 písm. b) smernice, porušenie § 85 ods. 2 ZoHaZZ, a porušenie kolektívnych zmlúv, ktoré stanovovali týždenný služobný čas 40 hodín, resp. 38 alebo 37,5 hodiny týždenne.
89. Žalobca poukázal aj na to, že výška nároku bola v súlade s doterajšou ustálenou rozhodovacou praxou odvolacieho súdu v obdobných sporoch, v ktorých bol nárok uplatňovaný identickým spôsobom. Taktiež uviedol, že pri porovnaní žalovanej sumy s počtom hodín nezapočítanej pohotovosti išlo o náhradu nižšiu než minimálne hodinové mzdové nároky a zároveň nikdy nepresahovala 35 % jeho reálnej hodinovej mzdy. Preto bol presvedčený, že priznanú náhradu nemožno považovať za neprimerane vysokú.
90. Žalobca osobitne reagoval na tvrdenia žalovaného, že ako príslušník HaZZ vedel alebo mal vedieť, do akých pracovných podmienok vstupuje, a že preto dôsledky služby nemožno pripisovať žalovanému.
91. Túto argumentáciu označil za absolútne neakceptovateľnú. Uviedol, že ako právny laik nevedel pri nástupe do HaZZ o existencii smernice, vedel však, že podľa ZoHaZZ má byť jeho týždenný služobný čas 40 hodín, vedomosť o 24-hodinových zmenách neznamenala súhlas s tým, že bude dlhodobo pracovať nad 48 hodín týždenne, ani to neznamenalo, že súhlasil s tým, aby sa približne tretina času, ktorý reálne strávi v práci, vôbec nepovažovala za pracovný čas.
92. Tvrdil, že žiadna z týchto zásadných skutočností mu pri nástupe do služobného pomeru oznámená nebola. Podľa žalobcu je právne irelevantné, či poškodený o existencii smernice vedel; rozhodujúce bolo, že štát bol povinný únijné právo rešpektovať a zabezpečiť jeho dodržiavanie.
93. Žalobca uviedol, že žalovaný svojou argumentáciou v podstate tvrdí, že ak štát vytvorí a udržiava protiprávny stav, táto protiprávnosť sa „zhojí“ tým, že dotknutý jednotlivec do takého zamestnania alebo služobného pomeru dobrovoľne vstúpi. Takýto záver žalobca označil za rozporný s princípmi materiálneho právneho štátu aj s elementárnou právnou logikou.
94. Zároveň upozornil, že takýto postoj žalovaného môže mať aj praktické dôsledky, keďže štát už teraz čelí personálnemu poddimenzovaniu HaZZ a mnohí hasiči zvažujú odchod zo služby. Podľa žalobcu by priznávanie len symbolických alebo neprimerane nízkych náhrad viedlo k tomu, že žalovaný nebude mať dostatočnú motiváciu protiprávny stav odstrániť, lebo sa mu bude finančne vyplácať ho naďalej udržiavať.
95. V závere žalobca považoval za osobitne významnú skutočnosť, že dňa 17.06.2025 bola v skrátenom legislatívnom konaní prijatá novela zákona č. 315/2001 Z. z., publikovaná ako zákon č. 179/2025 Z. z., účinná od 01.07.2025. Uviedol, že z dôvodovej správy k tejto novele jednoznačne vyplývalo, že dôvodom jej prijatia bola potreba zosúladiť vnútroštátnu právnu úpravu s požiadavkami smernice 2003/88/ES, keďže Súdny dvor EÚ posudzoval legálnosť postupu Slovenskej republiky pri aplikácii smernice, Európska komisia mala začať posudzovať súlad ZoHaZZ so smernicou, nebol predpoklad úspechu SR, pri nezosúladení právnej úpravy hrozili Slovenskej republike vysoké pokuty v státisícoch až miliónoch eur.
96. Žalobca z toho vyvodil, že sám žalovaný si bol veľmi dobre vedomý toho, že doterajšia právna úprava nebola v súlade so smernicou a že práva zásahových hasičov boli dlhodobo porušované. Tvrdil preto, že

väčšina doterajšej procesnej obrany žalovaného v tomto aj obdobných sporoch bola účelová a v rozpore s tým, čo sám žalovaný výslovne uviedol v dôvodovej správe k novele ZoHaZZ.
97. Zároveň dodal, že ani samotná novela problém úplne nevyrieši, pokiaľ nedôjde aj k reálnemu personálnemu posilneniu HaZZ, pretože bez zvýšenia počtu zásahových hasičov nebude možné pracovný čas rozvrhnúť tak, aby nebol prekračovaný ani 48-hodinový limit.
98. Žalobca uviedol, že za správny považoval aj napadnutý výrok o trovách konania, ktorým mu súd priznal náhradu trov v rozsahu 100 %. Podľa žalobcu žalovaný vo vzťahu k tomuto výroku nevzniesol žiadnu konkrétnu argumentáciu, ale len všeobecne poukázal na jeho závislosť od vecného výroku. Žalobca preto zastával názor, že výrok o trovách konania bol rovnako zákonný a vecne správny.
99. Žalobca navrhol, aby odvolací súd rozsudok Okresného súdu Lučenec zo dňa 24.09.2025, č. k. 16C/52/2023-356, v celom rozsahu potvrdil ako vecne správny a aby mu priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.
Replika
100. Žalovaný v následnom vyjadrení zotrval v plnom rozsahu na svojej doterajšej skutkovej aj právnej argumentácii a výslovne odkázal na všetky svoje predchádzajúce písomné aj ústne podania v spore. Uviedol, že v konaní už predložil všetky dôkazy a stanoviská, ktoré považoval za relevantné pre rozhodnutie vo veci, a preto sa v tomto štádiu konania sústredil už len na stručnú reakciu na niektoré tvrdenia žalobcu, najmä vo vzťahu k otázke preukázania nemajetkovej ujmy a uneseniu dôkazného bremena.
101. Vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy žalovaný zopakoval, že zotrváva na svojich predchádzajúcich tvrdeniach o neunesení dôkazného bremena žalobcom, pričom osobitne reagoval na časť vyjadrenia žalobcu, v ktorej žalobca tvrdil, že svojím výsluchom na pojednávaní preukázal ďalšie dôsledky tvrdeného protiprávneho stavu na svoj súkromný a rodinný život a že už samotná ujma v podobe straty času odpočinku mala podľa jeho názoru postačovať na priznanie náhrady škody bez potreby ďalšieho dokazovania zásahov do osobnostných práv. Žalovaný v tejto súvislosti poukázal na zápisnicu z pojednávania zo dňa 27.11.2023, č. k. 16C/52/2023-192, a reprodukoval z nej podstatné časti výpovede žalobcu. Uviedol, že žalobca pri svojom výsluchu hovoril o tom, že má tri maloleté deti vo veku 13, 7 a 3 roky, že pri starostlivosti o deti im pomáhala svokra, najmä po narodení druhého dieťaťa, že v rodinných pomeroch sa k situácii nevie bližšie vyjadriť, že by sa s deťmi chcel počas leta chodiť kúpať a na výlety, ale má na to pomenej času vzhľadom na služby a kurzy, a že jeho rodičia už nežijú, takže pomoc má len od svokry. Ďalej žalovaný citoval aj tú časť výpovede žalobcu, v ktorej žalobca uviedol, že sa prvý deň po službe nevie deťom veľmi venovať, pretože potrebuje oddychovať, pričom plnohodnotne sa im vie venovať až nasledujúci deň, že z hľadiska svojich koníčkov prestal pravidelne hrávať futbal a hokej hráva už len sporadicky, že od októbra 2023 bol na ľade len trikrát, hoci mal možnosť byť tam častejšie, a že zmeny sa podľa neho prejavili aj na kvalite spánku a zvýšenej potrebe pitia kávy.
102. Na základe týchto častí výpovede žalobcu žalovaný argumentoval, že uvedené tvrdenia samy osebe nepreukazovali taký zásadný zásah do osobného života, aký žalobca tvrdil. Zdôraznil, že z povahy veci je prirodzené, že rodič troch maloletých detí má menej času na svojich priateľov a na voľnočasové aktivity, a že pomoc starých rodičov alebo iných blízkych osôb pri starostlivosti o deti je bežnou súčasťou rodinného života. Podľa žalovaného zo samotnej skutočnosti, že svokra žalobcovi a jeho manželke pomáhala pri starostlivosti o deti, nemožno vyvodzovať vznik právne relevantnej nemajetkovej ujmy. Žalovaný uviedol, že vo väčšine prípadov nejde o nevyhnutnosť, ale o prirodzený záujem starých rodičov tráviť čas s vnúčatami. Rovnako zdôraznil, že obmedzenie voľnočasových aktivít žalobcu, ako boli futbal, hokej alebo korčuľovanie, nemožno bez ďalšieho pripisovať výkonu jeho povolania, keďže aj pri inom zamestnaní by podľa žalovaného bolo vysoko pravdepodobné, že rodič troch malých detí bude mať menej času na záľuby, ktorým sa venoval pred narodením detí. Podľa žalovaného teda z uvedených tvrdení nevyplývalo, že by práve organizácia služobného času v HaZZ bola rozhodujúcou a bezprostrednou príčinou tvrdených obmedzení v súkromnom živote žalobcu.
103. Žalovaný následne reagoval aj na ďalšiu časť výsluchu žalobcu týkajúcu sa čerpania náhradného voľna a dovolenky. Zo zápisnice citoval, že žalobca uviedol, že náhradné voľno si musí vyčerpať do pol roka, že ich k tomu zamestnávateľ núti, že náhradné voľno sa prejavuje plusovými hodinami, ktoré si vie niekedy využiť tak, že do práce nepríde ráno, ale až poobede, a že pri dovolenke sa niekedy stáva, že si ju prenášajú do ďalšieho roka, pričom starú dovolenku musia vyčerpať do 30. apríla. K tomu žalovaný uviedol, že nevidí nič problematické na tom, ak zamestnávateľ určuje časový rámec na vyčerpanie náhradného voľna alebo starej dovolenky, keďže podobný postup je podľa neho prirodzený aj v iných pracovnoprávnych vzťahoch a vyplýva z organizačných potrieb zamestnávateľa. Súčasne zdôraznil, že otázka organizácie čerpania dovolenky alebo núteného čerpania starej dovolenky do určitého termínu

nebola predmetom tohto sporu, a preto ju nepovažoval za právne významnú pre posúdenie uplatneného nároku.
104. Žalovaný sa osobitne vyjadril aj k tej časti výsluchu, v ktorej žalobca tvrdil, že sa na svojho zamestnávateľa obrátil s otázkami ohľadom plánovania služieb a vysvetlenia, prečo sú „stále v mínuse“, pričom podľa žalobcu nadriadení odpovedali, že sa to takto robilo, robí a robiť bude. Žalovaný v reakcii na to uviedol, že považuje za potrebné rozlišovať medzi všeobecným obrátením sa na zamestnávateľa so žiadosťou o vysvetlenie organizácie služieb a medzi výslovným vyslovením nesúhlasu s plánovaním služieb alebo namietaním porušovania práv. Zdôraznil, že podľa informácií, ktoré má k dispozícii, žalobca nikdy výslovne neprejavil nesúhlas s plánovaním svojich služieb v takom zmysle, v akom to žalovaný považoval za právne relevantné.
105. Ďalej žalovaný reagoval na tvrdenia žalobcu týkajúce sa záujmových krúžkov jeho detí. Zo zápisnice citoval, že žalobca uviedol, že jeho deti nemajú krúžky z dôvodu, že by bol problém ich tam voziť vzhľadom na jeho prácu a že manželka nemá vodičský preukaz ani vzťah k šoférovaniu, takže ich nevie na krúžky voziť. Žalovaný túto argumentáciu označil za irelevantnú pre predmet sporu. Poukázal na to, že dve z troch detí žalobcu boli v čase jeho výsluchu školopovinné, a uviedol, že v súčasnosti základné školy spravidla ponúkajú množstvo krúžkov priamo v školských zariadeniach, takže nie je potrebné dieťa prevážať na iné miesto. Ako príklad uviedol základnú školu v Lučenci, ktorá podľa jeho tvrdenia ponúkala viacero desiatok záujmových útvarov priamo na pôde školy. Zároveň podotkol, že absencia vodičského oprávnenia manželky žalobcu nemôže byť kladená za vinu žalovanému, keďže ide o okolnosť na strane rodiny žalobcu, nesúvisiacu s predmetom sporu. Okrajovo doplnil, že dieťa vo veku 13 rokov je vo všeobecnosti schopné presúvať sa na voľnočasové aktivity aj samostatne. Žalovaný preto vyhodnotil úvahy žalobcu o absencii krúžkov jeho detí ako právne irelevantné, ba až absurdné, keďže podľa jeho názoru existovalo viacero možných riešení a nemožno ich spájať s tvrdeným nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy.
106. Na základe týchto úvah žalovaný uzavrel, že žalobca neuniesol dôkazné bremeno tvrdenia ani dôkazné bremeno preukázania vzniku zásadných negatívnych následkov na jeho osobnom živote. Zdôraznil, že z obsahu výsluchu žalobcu podľa jeho názoru nevyplývalo, že by žalobca netrávil dostatok času s rodinou, a že väčšina tvrdených okolností mala buď prirodzený pôvod v rodičovských povinnostiach žalobcu, alebo boli pre predmet konania irelevantné. Žalovaný mal za to, že súd prvej inštancie sa neopodstatnene stotožnil s tvrdeniami žalobcu o dôsledkoch na jeho súkromný a rodinný život a že v rozhodnutí len všeobecne konštatoval vyčerpanosť manželky, pomoc svokry či nedostatok času na rodinu bez toho, aby dostatočne vysvetlil, v čom konkrétne mal spočívať závažný zásah do práv žalobcu a akými dôkazmi bol tento zásah preukázaný. V tejto súvislosti žalovaný opätovne namietal nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie a tvrdil, že takýto nedostatok odôvodnenia zakladal porušenie jeho práva na spravodlivý proces.
107. V závere svojho vyjadrenia žalovaný zopakoval, že zotrváva aj na odvolaní proti výroku o trovách konania, keďže tento výrok považoval za závislý od úspechu alebo neúspechu žalobcu vo veci samej. Navrhol preto, aby odvolací súd napadnutý rozsudok Okresného súdu Lučenec zmenil tak, že žalobu žalobcu v celom rozsahu zamietne a žalovanému prizná nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.
Duplika
108. V duplike žalobca uviedol, že odvolacia replika žalovaného nie je spôsobilá spochybniť zákonnosť ani vecnú správnosť napadnutého rozsudku. Podľa jeho názoru sa žalovaný v tomto podaní sústredil predovšetkým na to, aby účelovým, zavádzajúcim až absurdným výkladom jeho skutkových tvrdení o dopadoch protiprávneho stavu na súkromný a rodinný život dospel k záveru, že k nijakej ujme na jeho osobnostných právach nedošlo. Žalobca zdôraznil, že tieto skutkové tvrdenia preukazoval dôkazom výsluchom strany sporu podľa § 195 CSP a že žalovaný sa ich snažil len prvoplánovo prekrútiť a poprieť, aby mohol obhájiť vlastný záver o neexistencii ujmy. Takýto postup žalovaného žalobca označil za prejav argumentačnej núdze a za neprípustné zľahčovanie objektívnych a nespochybniteľných negatívnych dôsledkov protiprávneho stavu na jeho základné práva chránené článkami 19, 36 a 40 Ústavy Slovenskej republiky. Uviedol, že pri takomto spôsobe argumentácie by bolo možné zo strany škodcu spochybniť akékoľvek negatívne dôsledky zásahu do osobnostnej sféry poškodenej osoby, a preto nepovažoval za potrebné podrobnejšie reagovať na jednotlivé „úvahy“ žalovaného, ktoré označil za vecne aj právne neudržateľné.
109. Žalobca ďalej osobitne vytkol žalovanému, že v odvolacej replike vôbec nereagoval na jeho argumentáciu obsiahnutú vo vyjadrení k odvolaniu, konkrétne na tú časť, v ktorej žalobca poukázal na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie vo veciach C-243/09 a C-367/23. Zdôraznil, že podľa tejto judikatúry už samotná strata času odpočinku, vzniknutá porušovaním článku 6 písm. b) smernice, zakladala ujmu a tým aj nárok na náhradu škody, bez potreby preukazovať ďalší osobitný následok na

osobnostných alebo iných právach dotknutého jednotlivca. Podľa žalobcu práve táto skutočnosť bola rozhodujúca z hľadiska dôkazného bremena, pričom žalovaný ju vedome obchádzal a vôbec sa s ňou nevysporiadal. Žalobca zotrval na názore, že aj keby sa odhliadlo od ďalších tvrdených a dokazovaných zásahov do súkromného a rodinného života, už samotné prekračovanie maximálneho priemerného týždenného služobného času na úkor času odpočinku zakladalo ujmu, ktorú bolo potrebné odškodniť. Z toho podľa neho logicky vyplývalo, že musel odpracovať viac, než dovoľovali limity vyplývajúce zo smernice, a to na úkor seba, svojho súkromného a rodinného života.
110. Žalobca zároveň zdôraznil, že popri strate času odpočinku tu bol neoddiskutovateľne prítomný aj zásah do práva na ochranu zdravia. Poukázal na to, že úniová úprava limitov pracovného času bola prijatá práve preto, aby pracovníci neprimeranou a dlhodobou pracovnou zaťaženosťou neohrozovali svoje zdravie a bezpečnosť, osobitne pri fyzicky aj psychicky náročných povolaniach, akým nepochybne bola práca zásahového hasiča. Podľa žalobcu bolo zrejmé, že pri tomto druhu práce sa vyžadovala okamžitá fyzická aj psychická pripravenosť, pričom dlhodobé prekračovanie limitov pracovného času ohrozovalo nielen samotného príslušníka, ale aj jeho kolegov, ktorí sa na jeho pripravenosť museli pri zásahoch spoľahnúť. V tomto smere opätovne zdôraznil, že tvrdenia žalovaného o neexistencii ujmy boli nielen vecne a právne neudržateľné, ale aj v rozpore so záväzným výkladom Súdneho dvora, podľa ktorého porušovanie článku 6 písm. b) smernice samo osebe zasahovalo do bezpečnosti a zdravia dotknutého pracovníka. Tieto zásahy podľa žalobcu zároveň korešpondovali so zásahmi do základných práv garantovaných článkami 36 a 40 Ústavy Slovenskej republiky.
111. Žalobca preto uzavrel, že o existencii závažných zásahov do osobnostných práv, konkrétne do práva na ochranu zdravia a do súkromného a rodinného života každého dotknutého jednotlivca, nemohli existovať žiadne právne relevantné pochybnosti. Zdôraznil, že tieto dôsledky sa nevyhnutne prejavovali aj sprostredkovane vo vzťahu k najbližším rodinným príslušníkom poškodeného, a preto ich žalovaný nemohol svojou argumentáciou eliminovať ani spochybniť.
112. V závere dupliky žalobca uviedol, že v plnom rozsahu zotrval na všetkých skutkových a právnych tvrdeniach uvedených v tomto podaní, ako aj vo všetkých svojich predchádzajúcich písomných vyjadreniach v priebehu sporu. Na tomto základe mal za to, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie bol v oboch výrokoch zákonný a vecne správny, zatiaľ čo odvolanie žalovaného považoval za nedôvodné v celom rozsahu. Navrhol preto, aby odvolací súd rozsudok Okresného súdu Lučenec zo dňa 24.09.2025, č. k. 16C/52/2023-356, ako vecne správny v celom rozsahu potvrdil a priznal mu voči žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.
Právne posúdenie odvolacím súdom
113. Krajský súd, ako súd odvolací, preskúmal vec podľa § 379, 380 ods. 1, 2 CSP a bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 (a contrario) CSP rozsudok okresného súdu podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil.
114. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Podľa ods. 2 ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.
115. Odvolací súd po preskúmaní odvolaním napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, konania, ktoré mu predchádzalo, obsahu odvolania žalovaného, vyjadrenia žalobcu k odvolaniu, ako aj následnej repliky žalovaného a dupliky žalobcu, dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je dôvodné. Napadnutý rozsudok je potrebné ako vecne správny potvrdiť, pretože súd prvej inštancie po zrušení svojho predchádzajúceho rozhodnutia odvolacím súdom opätovne vec prejednal v rozsahu zodpovedajúcom záväznému právnemu názoru vyslovenému v zrušujúcom uznesení, vykonané dôkazy vyhodnotil v súlade so zásadami civilného sporového konania, zistil skutkový stav v rozsahu potrebnom pre meritórne rozhodnutie a na takto zistený skutkový stav aplikoval správne právne normy vnútroštátneho aj únijného práva.
116. Na úvod považuje odvolací súd za potrebné zdôrazniť, že v tomto štádiu konania už neboli sporné viaceré východiskové otázky, ktoré tvorili predmet obrany žalovaného v skorších štádiách konania. Za nesporné bolo potrebné považovať, že Slovenská republika môže niesť zodpovednosť za škodu spôsobenú jednotlivcovi porušením práva Európskej únie v dôsledku nesprávnej alebo nedostatočnej transpozície smernice, že v prejednávanej veci je pasívne vecne legitimovaným subjektom štát, za ktorý koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, že miestna príslušnosť súdu prvej inštancie bola daná a že uplatnený nárok nie je premlčaný. Tieto otázky boli vzhľadom na procesný stav veci a výslovné východisko žalobcu v analytickej fáze považované za uzavreté a odvolací súd z nich pri ďalšom právnom posudzovaní vychádzal.

117. Rovnako je potrebné uviesť, že predmetom prejednávanej veci nie je bežný pracovnoprávny spor o mzdu, plat, doplatok služobného príjmu alebo inú peňažnú zložku služobného pomeru, ani typický spor o ochranu osobnosti založený na tvrdení o difamačnom zásahu, zásahu do cti alebo dôstojnosti v tradičnom civilnoprávnom ponímaní. Predmetom konania je nárok žalobcu na náhradu škody v nemajetkovej sfére, ktorý vyvodzuje z porušenia práva Európskej únie, konkrétne z porušenia pravidiel upravených smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času, a to v dôsledku takej vnútroštátnej právnej úpravy a takej aplikačnej praxe, ktoré nezabezpečovali žalobcovi ako príslušníkovi Hasičského a záchranného zboru ochranu vyplývajúcu z článku 2 a článku 6 písm. b) tejto smernice. Vnútroštátne ustanovenia § 11 až § 13 Občianskeho zákonníka boli súdom prvej inštancie použité len analogicky podľa § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka ako najbližší vnútroštátny normatívny rámec umožňujúci poskytnúť peňažné zadosťučinenie za vzniknutú nemajetkovú ujmu. Už z tejto metodologickej premisy vyplýva, že obrana žalovaného, ktorá sa vo významnej miere snažila preniesť ťažisko sporu do roviny klasických sporov o ochranu osobnosti, nemohla byť úspešná.
118. Súd prvej inštancie po vrátení veci z odvolacieho konania vychádzal z viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu v zmysle Civilného sporového poriadku a na túto viazanosť v odôvodnení výslovne poukázal. Z obsahu napadnutého rozsudku je zrejmé, že neopomenul ani skutkové, ani právne otázky, ktoré boli z pohľadu odvolacieho súdu relevantné. Rozhodnutie súdu prvej inštancie preto nemožno vnímať izolovane, ale ako rozhodnutie vydané po procesnej korekcii uskutočnenej odvolacím súdom, teda ako rozhodnutie, ktoré už samo o sebe reflektuje potrebu precíznejšieho odôvodnenia, doplnenia skutkových záverov a jasnejšieho právneho uchopenia veci.
119. Pokiaľ žalovaný v odvolaní namietal nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť rozsudku, odvolací súd túto námietku nepovažuje za dôvodnú. Požiadavka presvedčivého a riadneho odôvodnenia rozsudku je nepochybne imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces, ktoré je garantované článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj procesnou úpravou obsiahnutou v § 220 ods. 2 a 3 CSP. V posudzovanej veci však napadnutý rozsudok týmto požiadavkám zodpovedá. Súd prvej inštancie v ňom podrobne reprodukoval podstatné tvrdenia strán, vykonané dôkazy, skutkové závery z nich vyvodené, aplikované právne normy i svoje vlastné právne úvahy. Osobitne od bodu 152 napadnutého rozsudku systematicky zhrnul výsledky dokazovania, uviedol konkrétne číselné údaje o fonde pracovného času, rozsahu určenej služobnej pohotovosti a o vypočítanom priemernom týždennom pracovnom čase žalobcu v jednotlivých obdobiach rokov 2020 až 2023, a následne vysvetlil, prečo tieto zistenia považuje za významné pri subsumpcii veci pod článok 2 a článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Súčasne sa vysporiadal s procesnými a hmotnoprávnymi námietkami žalovaného, vrátane námietok týkajúcich sa pôsobnosti smernice, miestnej príslušnosti, pasívnej legitimácie, vzniku ujmy, jej výšky aj otázky premlčania. To, že odvolateľ s takýmito závermi nesúhlasí, neznamená, že rozhodnutie dôvody neobsahuje. Ustálená rozhodovacia prax pritom dôsledne rozlišuje medzi nepreskúmateľnosťou rozhodnutia a nesúhlasom sporovej strany s jeho vecným záverom. Odvolací súd preto uzatvára, že odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. b) a d) CSP v tejto časti naplnené neboli.
120. Nosnou právnou otázkou sporu zostalo posúdenie, či režim služby žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru, konkrétne čas určenej služobnej pohotovosti vykonávanej v mieste výkonu štátnej služby a bezprostredne nadväzujúcej na výkon štátnej služby, predstavuje pracovný čas v zmysle článku 2 bodu 1 smernice 2003/88/ES, alebo či môže byť z pracovného času vyčlenený spôsobom, aký predpokladala vnútroštátna právna úprava zákona č. 315/2001 Z. z. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že takáto služobná pohotovosť je pracovným časom, a odvolací súd sa s týmto právnym posúdením stotožňuje.
121. Podľa článku 2 bodu 1 smernice 2003/88/ES je pracovný čas akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou. Podľa bodu 2 toho istého článku je čas odpočinku akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie dlhodobo vychádza z toho, že pojmy „pracovný čas“ a „čas odpočinku“ sú autonómnymi pojmami práva Únie, vzájomne sa vylučujú a nemožno medzi nimi vytvárať tretiu, hybridnú kategóriu. V rozsudku vo veci C-303/98 Simap Súdny dvor zdôraznil, že čas pracovnej pohotovosti vykonávanej na pracovisku, počas ktorého je pracovník povinný byť fyzicky prítomný na mieste určenom zamestnávateľom a pripravený okamžite poskytovať požadované služby, je potrebné v celom rozsahu považovať za pracovný čas. Rovnaká línia bola potvrdená aj v rozsudkoch C-151/02 Jaeger, C-14/04 Dellas, C-437/05 Vorel, ako aj v ďalšej následnej judikatúre. Už v týchto rozhodnutiach bolo ustálené, že právne relevantným kritériom nie je intenzita činnosti počas pohotovosti ani to, či pracovník mohol v čase bez zásahu odpočívať

alebo spať, ale povinnosť fyzickej prítomnosti na pracovisku, povinnosť podriadiť sa organizačnej sfére zamestnávateľa a okamžitá pripravenosť poskytnúť výkon práce.
122. Presne takýto režim mal žalobca. Zo skutkových zistení súdu prvej inštancie, ktoré neboli kvalifikovane spochybnené, vyplýva, že žalobca vykonával službu v 24-hodinových zmenách, pričom časť zmeny bola formálne vedená ako služobný čas a časť ako určená služobná pohotovosť. Počas tejto pohotovosti sa musel zdržiavať na hasičskej stanici, nemohol voľne nakladať so svojím časom, musel byť nepretržite pripravený na okamžitý výjazd a v prípade vyhlásenia poplachu bezodkladne nastúpiť na zásah. Takýto čas preto z pohľadu článku 2 bodu 1 smernice nepochybne predstavuje pracovný čas. Skutočnosť, že vnútroštátny zákon v § 86 ods. 2, § 92 a § 122 zákona č. 315/2001 Z. z. túto pohotovosť formalisticky oddelil od výkonu štátnej služby a priradil jej odlišný režim odmeňovania, na tom nič nemení. Práve naopak, samotný spor stojí na tvrdení, že takáto vnútroštátna konštrukcia je v rozpore s právom Únie, pretože vytvára stav, v ktorom približne tretina času stráveného žalobcom na pracovisku a v režime plnej dispozície služobnému úradu nie je uznaná ako pracovný čas.
123. Správny je preto aj následný záver súdu prvej inštancie, že ak sa tento čas zahrnie do pracovného času v súlade s právom Únie, potom pri organizácii služieb žalobcu dochádzalo k prekračovaniu maximálneho priemerného týždenného pracovného času upraveného v článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Toto ustanovenie ukladá členským štátom povinnosť prijať opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročil 48 hodín. Ako vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, ide o pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, predstavujúce minimálnu požiadavku ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov. Túto charakteristiku výslovne potvrdil Súdny dvor okrem iného v rozsudku C-429/09 Günter Fuß, kde uviedol, že 48-hodinová hranica pre priemerný týždenný pracovný čas zahŕňa aj nadčasy a od tejto hranice sa pri činnostiach hasičov nemožno odchýliť, pokiaľ neboli splnené podmienky výslovne pripustené smernicou.
124. Súd prvej inštancie mal preukázané konkrétne údaje o pracovnej záťaži žalobcu. Za obdobie júl 2020 až december 2020 zistil fond pracovného času 1 056 hodín a určenú služobnú pohotovosť 300,85 hodín, teda spolu 1 356,85 hodín, čo pri 26,29 pracovných týždňoch predstavovalo priemerný týždenný pracovný čas 51,61 hodín. Za rok 2021 zistil fond pracovného času 1 994,10 hodín a určenú služobnú pohotovosť 558,76 hodín, spolu 2 552,86 hodín, čo pri 52,14 pracovných týždňoch predstavovalo priemer 48,96 hodín týždenne. Za rok 2022 zistil fond pracovného času 2 039,50 hodín a určenú služobnú pohotovosť 647,74 hodín, spolu 2 687,24 hodín, čo pri 52,14 pracovných týždňoch predstavovalo priemer 51,54 hodín týždenne. Za obdobie január 2023 až máj 2023 zistil fond pracovného času 842 hodín a určenú služobnú pohotovosť 247,72 hodín, spolu 1 089,72 hodín, čo pri 21,57 pracovných týždňoch predstavovalo priemer 50,52 hodín týždenne. Súčasne zistil, že žalobca počas žalovaného obdobia odpracoval spolu 1 755,07 hodín určenej služobnej pohotovosti, ktoré mu neboli započítané do pracovného času.
125. Odvolací súd považuje za významné, že tieto číselné údaje vyplývali z listinných dôkazov predložených žalobcom, ktoré mali pôvod v evidencii zamestnávateľa, a žalovaný ich kvalifikovaným spôsobom nevyvrátil. Nepredložil vlastný výpočet, nevzniesol konkrétnu skutkovú verziu o inom rozsahu hodín a ani nenavrhol relevantný dôkaz, z ktorého by vyplynulo, že pri správnom započítaní služobnej pohotovosti do pracovného času 48-hodinový priemer prekročený nebol. Je pravdou, že žalovaný polemizoval s otázkou, či sa pri výpočte majú alebo nemajú zohľadňovať doby PN, dovolenky a obdobných neprítomností, avšak ani v tejto časti nepredložil vlastný presvedčivý prepočet, ktorý by spochybnil závery súdu prvej inštancie. Naopak, právny názor súdu prvej inštancie, podľa ktorého sa pri výpočte priemeru tieto doby v zmysle článku 16 smernice nezahŕňajú alebo sú neutrálne, je správny. Zo znenia článku 16 písm. b) smernice totiž vyplýva, že doby platenej ročnej dovolenky a pracovnej neschopnosti nemajú skresľovať výpočet priemeru, nie že by mali slúžiť na umelé znižovanie výsledného priemerného pracovného času v prospech zamestnávateľa.
126. Rovnako neobstojí ani obrana žalovaného založená na snahe vylúčiť žalobcu z vecnej pôsobnosti smernice. Hoci táto otázka už v analytickej fáze nebola považovaná za otvorenú, odvolací súd pre úplnosť uvádza, že aj v tejto časti právny záver súdu prvej inštancie zodpovedá právu Únie. Podľa článku 1 ods. 3 smernice 2003/88/ES sa táto smernica vzťahuje na všetky odvetvia činnosti, verejné aj súkromné, v zmysle článku 2 smernice 89/391/EHS. Výnimka podľa článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS sa týka len určitých osobitných činností verejných služieb, ak sú s použitím smernice nevyhnutne nezlučiteľné ich vlastné charakteristiky. Ako Súdny dvor vyložil už v rozhodnutí vo veci C-52/04 Personalrat der Feuerwehr Hamburg, ako aj v spojených veciach C-397/01 až C-403/01 Pfeiffer, činnosti verejnej hasičskej služby obvykle patria do pôsobnosti smernice, pričom výnimka sa uplatní len vo výnimočných situáciách závažných a nepredvídateľných okolností. Rovnako v rozsudku C-429/09

Günter Fuß Súdny dvor jednoznačne vychádzal z toho, že na činnosť hasičov sa článok 6 písm. b) smernice vzťahuje. Súd prvej inštancie preto nepochybil, keď uzavrel, že žalobca ako príslušník HaZZ nebol z pôsobnosti smernice vyňatý.
127. Za nedôvodnú považuje odvolací súd aj odvolaciu námietku žalovaného, podľa ktorej žalobca neuniesol dôkazné bremeno ohľadom vzniku nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie vychádzal správne z toho, že v posudzovanej veci treba rozlišovať medzi podmienkami zodpovednosti členského štátu za škodu podľa práva Únie a vnútroštátnym prostriedkom nápravy, ktorým sa takejto ujme poskytuje peňažná satisfakcia. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora, počnúc vecami Francovich, Brasserie du Pecheur a Factortame, platí, že členský štát je povinný nahradiť škodu spôsobenú jednotlivcom porušením práva Únie, ak je porušená norma určená na priznanie práv jednotlivcom, porušenie je dostatočne závažné a medzi porušením a škodou existuje priama príčinná súvislosť. V prejednávanej veci prvá podmienka nepochybne splnená je, pretože článok 6 písm. b) smernice priznáva pracovníkom konkrétne právo na to, aby ich priemerný pracovný čas neprekročil 48 hodín týždenne. Splnená je aj druhá podmienka, lebo išlo o porušenie ustálenej judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa kvalifikácie pohotovosti na pracovisku ako pracovného času a maximálnej hranice týždenného pracovného času. Napokon je splnená aj tretia podmienka, keďže práve nezapočítavanie určenej služobnej pohotovosti do pracovného času viedlo k prekračovaniu pracovnoprávnych limitov a k strate času odpočinku žalobcu.
128. Kľúčové je, že už samotná strata času odpočinku predstavuje právne relevantnú ujmu. Na túto skutočnosť žalobca opakovane poukazoval a súd prvej inštancie z nej správne vychádzal. V rozsudku C-243/09 Günter Fuß Súdny dvor uviedol, že vzhľadom na cieľ sledovaný smernicou 2003/88/ES, ktorým je zaručiť bezpečnosť a ochranu zdravia pracovníkov čerpaním dostatočného odpočinku, prekročenie maximálneho priemerného týždenného pracovného času tým, že pracovníkovi odníma takýto odpočinok, mu už samotnou touto skutočnosťou spôsobuje ujmu, pretože ohrozuje jeho bezpečnosť a zdravie. Tá istá línia bola potvrdená aj v rozsudku C-367/23 EA proti Artemis security SAS, na ktorý žalobca dôvodne odkázal, keď Súdny dvor opätovne výslovne pripomenul, že strata času odpočinku je sama osebe ujmou vyplývajúcou z porušenia článku 6 písm. b) smernice. Z uvedeného vyplýva, že žalovaný sa mýlil, keď sa snažil preniesť spor výlučne do roviny dokazovania ďalších osobitných zásahov do cti, dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti podľa klasického výkladu § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V tomto type sporu, založenom na porušení práva Únie, už samotná strata odpočinku a s ňou spojené ohrozenie zdravia a bezpečnosti predstavujú právne relevantnú nemajetkovú ujmu, ktorá odôvodňuje priznanie náhrady.
129. Odvolací súd navyše konštatuje, že žalobca neostal len pri preukázaní tejto základnej ujmy, ale nad rámec nevyhnutného dokazovania preukazoval aj ďalšie konkrétne dopady protiprávneho stavu na svoj osobný a rodinný život. V písomných podaniach podrobne opísal, akým spôsobom dlhodobá nadmerná pracovná záťaž vplývala na jeho možnosti venovať sa rodine, manželke a trom maloletým deťom, na starostlivosť o domácnosť, na možnosť tráviť s deťmi voľný čas, na jeho koníčky, oddych, regeneráciu a starostlivosť o rodičov. Tieto tvrdenia ďalej konkretizoval pri svojom výsluchu na pojednávaní 27.11.2023. Uviedol, že pri režime služieb, keď v niektorých týždňoch odslúžil tri 24-hodinové služby, mal už samotným rozvrhom služieb zásadne limitovaný čas pre rodinu; že po návrate zo služby bol spravidla enormne unavený a prvý deň po službe sa rodine nevedel plnohodnotne venovať; že opakovane absolvoval kurzy, výcviky a školenia mimo rozvrhu služieb; že musel obmedziť športové a voľnočasové aktivity; že pociťoval zhoršenie kvality spánku a zvýšenú únavu; že rodina bola nútená spoliehať sa na pomoc svokry a že v čase zdravotných problémov rodičov ich nemohol sprevádzať v rozsahu, v akom by chcel a mal. Tieto tvrdenia nemožno zredukovať na „bežné rodičovské povinnosti“, ako sa o to pokúsil žalovaný v replike. Žalovaný abstrahoval od rozhodujúceho faktora, ktorým bolo dlhodobé a sústavné ukrajovanie voľného času žalobcu v dôsledku protiprávneho prekračovania pracovného času. Súd prvej inštancie preto správne vyhodnotil, že okrem základnej ujmy spočívajúcej v strate času odpočinku došlo aj k zásahu do práva žalobcu na súkromný a rodinný život.
130. V tomto kontexte nemožno prisvedčiť žalovanému ani v tom, že žalobca neuniesol dôkazné bremeno. Žalobca preukázal rozsah služieb a pohotovostí listinnými dôkazmi, preukázal samotné porušenie článku 6 písm. b) smernice konkrétnymi výpočtami a súčasne preukázal ďalšie dôsledky na svoj osobný život vlastným výsluchom. Dôkaz výsluchom strany podľa § 195 CSP je plnohodnotným dôkazným prostriedkom, ktorý podlieha voľnému hodnoteniu súdu. Neexistuje žiaden právny dôvod, pre ktorý by súd nemohol z takéhoto dôkazu vyvodiť skutkové závery o tom, ako poškodený pociťoval a prežíval zásah do svojej nemajetkovej sféry. Žalovaný naopak ostal prevažne pri všeobecnom popieraní týchto tvrdení a pri ponúkaní vlastnej subjektívnej interpretácie, prečo podľa neho opísané okolnosti nie sú významné. Takýto postup nie je spôsobilý spochybniť skutkové závery súdu prvej inštancie.
131. Odvolací súd sa stotožňuje aj s právnym názorom súdu prvej inštancie, že pri absencii osobitnej vnútroštátnej právnej úpravy náhrady škody spôsobenej porušením práva Únie bolo namieste

analogické použitie ustanovení § 11 až § 13 Občianskeho zákonníka. Ustanovenie § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka výslovne umožňuje, aby sa občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené, spravovali ustanoveniami, ktoré upravujú vzťahy obsahom a účelom najbližšie. V slovenskom právnom poriadku neexistuje osobitná všeobecná úprava peňažnej satisfakcie za nemajetkovú ujmu spôsobenú jednotlivcovi porušením práva Európskej únie zo strany štátu pri výkone jeho normotvornej alebo regulačnej funkcie. Ustanovenia o ochrane osobnosti preto predstavujú najbližší vnútroštátny rámec na poskytnutie peňažnej satisfakcie za zásah do takých základných statkov, akými sú zdravie, súkromie, rodinný život a právo na primeraný odpočinok. Súd prvej inštancie tento postup zvolil správne a súladne so zásadami ekvivalencie a efektivity práva Únie. Zásada ekvivalencie vyžaduje, aby procesné a hmotnoprávne podmienky uplatnenia nároku založeného na práve Únie neboli menej priaznivé než podmienky obdobných vnútroštátnych nárokov. Zásada efektivity zase vylučuje taký výklad vnútroštátneho práva, ktorý by uplatnenie úniového nároku prakticky znemožnil alebo nadmerne sťažil. Ak by totiž súdy trvali na striktne formalistickej aplikácii vnútroštátnych kritérií typických pre difamačné spory a vyžadovali v každom prípade preukázanie zníženia dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti v tradičnom zmysle, popreli by podstatu nároku na náhradu škody, ktorý Súdny dvor spája už so samotnou stratou času odpočinku a s ohrozením zdravia pracovníka.

132. Pokiaľ ide o výšku priznanej náhrady vo sume 5 191,96 Eur, odvolací súd nepovažuje odvolacie námietky žalovaného za opodstatnené. Súd prvej inštancie nevychádzal z ľubovoľnej voľnej úvahy bez akéhokoľvek podkladu, ale z konkrétneho, žalobcom transparentne rozpracovaného spôsobu výpočtu, ktorý oprel o celkový počet hodín určenej služobnej pohotovosti, ktoré žalobca odpracoval a ktoré mu neboli započítané do pracovného času, a o porovnanie medzi zákonnou kompenzáciou za určenú služobnú pohotovosť podľa § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. a kompenzáciou za nariadenú služobnú pohotovosť podľa § 122 ods. 2 toho istého zákona. Súd správne vysvetlil, že nejde o mzdový nárok, ale o metodiku kvantifikácie peňažnej satisfakcie, teda o porovnávacie kritérium ceny práce, ktoré najlepšie vystihuje okolnosti, za akých ujma vznikala. Nie je rozhodujúce, či by bolo možné zvoliť aj inú metodiku; rozhodujúce je, či zvolená metodika je racionálna, preskúmateľná a vedie k primeranému výsledku. Odvolací súd je toho názoru, že v danom prípade tieto kritériá spĺňa.

133. Významné je, že žalovaná suma pri prepočte na 1 755,07 hodiny určenej služobnej pohotovosti predstavuje približne 2,96 Eur za jednu hodinu. Sama táto skutočnosť oslabuje tvrdenie žalovaného o neprimeranosti. Nejde o čiastku excesívnu, zjavne neprimeranú ani likvidačnú. Naopak, vzhľadom na rozsah zásahu, dĺžku jeho trvania, charakter práce žalobcu a počet hodín, počas ktorých bol žalobca nútený zotrvávať na pracovisku bez toho, aby sa tento čas považoval za pracovný čas, ide o sumu primeranú a umiernenú. Súd prvej inštancie zároveň správne prihliadol na doterajšiu rozhodovaciu činnosť v obdobných veciach, osobitne na viacero právoplatných rozhodnutí Krajského súdu v Banskej Bystrici a jemu zodpovedajúcich rozsudkov okresných súdov, v ktorých boli pri obdobnom skutkovom základe a pri rovnakom spôsobe výpočtu priznávané obdobné alebo aj vyššie sumy. Takýto postup je nielen prípustný, ale aj žiaduci z pohľadu princípu právnej istoty, predvídateľnosti rozhodnutí a zásady rovnosti v rozhodovaní.

134. Žalovaný nesprávne tvrdil, že súd výšku nemajetkovej ujmy neodôvodnil. Napadnutý rozsudok v bodoch 213 až 219 zreteľne vysvetľuje, prečo považuje zvolený spôsob výpočtu za primeraný a prečo žalovaná suma zodpovedá povahe zásahu. Súd prvej inštancie tým vyhovel požiadavke, aby úvaha o výške peňažnej satisfakcie nebola svojvoľná. Zároveň platí, že určenie výšky nemajetkovej ujmy nikdy nemožno zredukovať na exaktne matematickú operáciu. Už samotná povaha nemajetkovej ujmy si vyžaduje určitý stupeň súdnej úvahy, avšak tejto úvahe musí predchádzať identifikácia relevantných kritérií. Tak sa v danom prípade stalo.

135. Odvolací súd neprisvedčil ani ďalšej obrannej línii žalovaného, podľa ktorej žalobca nastúpil do služobného pomeru dobrovoľne a musel vedieť, do akých podmienok vstupuje, a preto nemožno negatívne dôsledky pracovného režimu klásť na ťarchu štátu. Takáto argumentácia je právne neudržateľná. Práva priznané pracovníkom právom Únie nemožno eliminovať ani zúžiť tým, že pracovník vstúpi do zamestnania alebo služobného pomeru v sektore, v ktorom členský štát tieto práva dlhodobo nerešpektuje. Štát sa nemôže zbaviť zodpovednosti za protiprávny stav tvrdením, že pracovník do tohto stavu vstúpil dobrovoľne. Taký prístup by odporoval samotnej podstate zodpovednosti členského štátu za porušenie práva Únie a popieral by efektívnu ochranu subjektívnych práv priznaných právom Únie. Zároveň žalobca dôvodne namietal, že ako právny laik nemohol pri vstupe do HaZZ predpokladať nesúlad vnútroštátnej právnej úpravy so smernicou ani to, že časť času stráveného v práci a v plnej dispozícii služobnému úradu nebude považovaná za pracovný čas. Ani z tohto hľadiska preto nemožno jeho nárok spochybniť.

136. Naopak, odvolací súd považuje za významný aj širší normatívny a faktický kontext, na ktorý poukázal žalobca vo svojich vyjadreniach. Zo samotnej dôvodovej správy k neskoršej novele zákona č. 315/2001 Z. z. uskutočnenej zákonom č. 179/2025 Z. z. vyplýva, že zákonodarca si bol vedomý rizika nesúladu vnútroštátnej právnej úpravy s právom Európskej únie v oblasti maximálneho pracovného času hasičov a potreby tento stav legislatívne riešiť. Hoci odvolací súd nezakladá svoje rozhodnutie na neskoršej legislatívnej zmene, nemožno prehliadnuť, že samotný štát týmto fakticky potvrdil problematickosť dovtedajšej úpravy. Táto okolnosť síce nie je samostatným právnym základom zodpovednosti žalovaného, avšak posilňuje presvedčivosť záveru, že dovtedajší stav bol objektívne nezlučiteľný s požiadavkami smernice.
137. Súd prvej inštancie preto podľa názoru odvolacieho súdu správne uzavrel, že v posudzovanom prípade boli splnené všetky rozhodujúce predpoklady vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú porušením práva Európskej únie, že žalobcovi vznikla nemajetková ujma spočívajúca prinajmenšom v strate času odpočinku a s ňou spojenom ohrození zdravia a bezpečnosti, ako aj v ďalších zásahoch do jeho súkromného a rodinného života, a že peňažná satisfakcia vo výške 5 191,96 Eur predstavuje primerané odškodnenie tejto ujmy.
138. Keďže odvolací súd nenašiel dôvod zasiahnuť do výroku vo veci samej, nemal dôvod zasahovať ani do závislého výroku o náhrade trov konania. Žalobca bol pred súdom prvej inštancie úspešný v celom rozsahu a priznanie náhrady trov konania v rozsahu 100 % preto zodpovedá § 255 ods. 1 CSP. Žalovaný nevzniesol vo vzťahu k tomuto výroku žiadnu osobitnú relevantnú argumentáciu nad rámec tvrdenia, že ide o závislý výrok. Ak teda neobstálo odvolanie proti meritórnemu výroku, nemohlo byť dôvodné ani odvolanie proti výroku o trovách.
139. Zo všetkých uvedených dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie po skutkovej aj právnej stránke rozhodol správne. Jeho rozhodnutie nevykazuje vady konania, ktoré by zakladali porušenie práva žalovaného na spravodlivý proces, skutkové zistenia majú oporu vo vykonanom dokazovaní a právne závery z týchto zistení logicky, presvedčivo a súladne s vnútroštátnym aj úniovým právom vyplývajú. Osobitne treba vyzdvihnúť, že súd prvej inštancie správne rešpektoval prednosť práva Európskej únie podľa článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, vychádzal z viazanosti úniovým výkladom poskytnutým Súdnym dvorom Európskej únie a z týchto východísk správne vyvodil, že vnútorne rozčlenená právna úprava výkonu štátnej služby a služobnej pohotovosti príslušníkov HaZZ nezabezpečovala žalobcovi minimálnu ochranu požadovanú smernicou 2003/88/ES.
140. Preto odvolací súd napadnutý rozsudok v napadnutých výrokoch ako vecne správny potvrdil.
Trovy odvolacieho konania
141. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 396 ods. 1 CSP, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP, keď v odvolacom konaní bol v celom rozsahu úspešný žalobca, preto mu odvolací súd priznal náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu, pričom o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).
142. Senát krajského súdu prijal toto rozhodnutie pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).
Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak
a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).
Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,
a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo

c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. CSP)
Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).
Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak
a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).
Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).
Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).
Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).
Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).
Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).
Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).
V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).
Ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie,
a) ktorému súdu je určené,
b) kto ho robí,
c) ktorej veci sa týka,
d) čo sa ním sleduje a
e) podpis.
(§ 127 ods. 1 CSP)
Ak ide o podanie urobené v prebiehajúcom konaní, náležitosťou podania je aj uvedenie spisovej značky tohto konania (§ 127 ods. 2 CSP).
Strany konania majú možnosť zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z.).
Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).
Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je
a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).
Ak má dovolanie vady podľa § 429 a dovolateľ na výzvu súdu prvej inštancie na odstránenie vád neodstráni vady, následkom neodstránenia vád dovolania je odmietnutie dovolania.